

TA DOKUMENT JE **IZBOR ODZIVOV JAVNOSTI**, KI NASLAVLJAJO VARUHA PRAVIC GLEDALCEV IN POSLUŠALCEV IN JE NAMENJEN ZA OBVEŠČANJE UREDNIKOV OZIROMA UREDNIŠTEV RTV SLOVENIJE TER SEZNANJANJE OBČINSTVA Z OBRAVNAVO NJIHOVIH ODZIVOV. VSEBINE ALI DELOV VSEBIN NI DOVOLJENO UPORABLJATI V NOBENEM DRUGEM KONTEKSTU.

MESEČNO POROČILO O ODZIVIH OBČINSTVA

NOVEMBER 2021

Povzetek odzivov in odgovorov z izbranimi poudarki, mnenja in priporočila, statistika

Objava na spletnem naslovu www.rtv slo.si/varuh: 10. december 2021

Končna redakcija: 10. december 2021

Pripravili: Ilinka Todorovski, Eva Semič, Anja N. Huš

Poudarki v odzivih in odgovorih ter mnenja in priporočila za november 2021

Po številu odzivov so izstopale pripombe, kritike in pozivi glede predloga Programsko-produkcijskega načrta za leto 2022, ki je bil na seji Programskega sveta 29. novembra tudi potrjen.

Več gledalcev se je kritično odzvalo na oddajo Z Mišo, v kateri je gostovala dramska igralka Mia Skrbina. Pritožniki so menili, da je voditeljica z vprašanjem o gostjini spolni identiteti posegla v nedotakljivo polje intimnega. Varuhinja je napisala mnenje in priporočilo.

Tarča o samotestiranju učencev, grafični zapis v rubriki Top5 Studia City ter poročilo v Odmevih o t. i. skotopičnem sindromu so še tri programske vsebine, ki jih je varuhinja podrobneje obravnavala.

Občinstvo je prejelo tudi natančna pojasnila glede uporabe izrazov prebežnik in migrant, merjenja gledanosti TV-oddaj ter podnaslovljenih oddaj v slovenščini, ki bi lahko bile v pomoč tudi starejšemu občinstvu s pešajočim sluhom.

Kazalo vsebine

TELEVIZIJA SLOVENIJA	4
I. INFORMATIVNI PROGRAM	4
Poročanje o nemedicinskem sindromu	4
Predsednik vlade v Glasgowu in Višnji Gori	5
Pogovor/razkritje o zasebnosti	7
Tarča o samotestiranju šolskih otrok.....	9
Preveč prostora glasnejšim?	12
Vodenje: različne oddaje.....	13
Ko si studijski gost jemlje besedo	14
Komentar v Utripu	16
Skupaj naprej: več odzivov.....	17
Zakaj niste poročali o smrti akademika?.....	22
Ločnica med duhovitostjo in zasmehovanjem.....	22
Reportaža z meje ali poročilo z dogodka?	24
II. KULTURNI IN UMETNIŠKI PROGRAM	25
Nadaljevanke, dokumentarci: vprašanja in pobude	25
Prekinjen prenos Klica dobrote?	27
III. RAZVEDRILNI PROGRAM	28
Humorno ali vulgarno?	28
IV. ŠPORTNI PROGRAM	28
Zakaj ni prenosa tekem košarkarske reprezentance	28
V. PROGRAM PLUS	30
Nepriemerna govorica telesa.....	30
Zvezdana - oddaja brez vprašanj iz publike	30
VI. SPLOŠNO	31
Zamude v programu in oglasne prekinitve	31
Moteča zamegljena slika	32
Nerazumljivi popačeni glasovi	32
Pohvale.....	33
RADIO SLOVENIJA	34
I. RADIO PRVI	34
Prelivanje in krajšanje skladb.....	34
Vremenski podatki: kraji in vrstni red.....	35
Svetovalni servis o koronavirusni bolezni.....	35
II. RADIO SPLOŠNO	37
Pohvala.....	37

MMC	38
I. NOVINARSKÉ VSEBINE	38
O (žaljivi) slikovni opremi spletnega članka	38
Kaj pa starost hospitaliziranih covid bolnikov?.....	39
Poročanje o epidemiji v Indiji.....	41
Življenjska zgodba ali promocija knjige.....	42
II. UPORABNIŠKE VSEBINE	43
Komentiranje na spletnem mestu rtvslo.si.....	43
RTV SLOVENIJA	43
I. JEZIKOVNA KULTURA	43
Nepriemerno naslavljanje novinark.....	43
Pogovor v tujem jeziku.....	44
O uporabi izrazov prebežnik in migrant.....	45
Gledalec pogovora ni razumel	46
Najdite že slovensko besedo za podcast!	47
Izgovorjava tujih lastnih imen	48
Jezikovne napake v TV-oddajah	49
II. OGLAŠEVANJE	49
Delež oglasov v TV-programu	49
III. DOSTOPNOST IN PRILAGOJENI PROGRAM	49
Pobuda Srebrne niti glede dostopnosti	49
IV. TEHNIČNE ZADEVE	51
Manjkajoči podnapisi	51
Prenos iz DZ: ko govori en poslanec, v kadru pa je drug	52
I. VARUHINJA	53
O sodelovanju z Zdravniško zbornico	53
Ostale aktivnosti	53
II. SPLOŠNO	53
Ob sprejemanju PPN 2022	53
Kako se meri gledanost?	56
Ukomov seznam.....	57
PRILOGE	58
Priloga 1: Poročanje o nemedicinskem sindromu	58
Priloga 2: Pogovor/razkritje o zasebnosti	63
STATISTIKA	67

TELEVIZIJA SLOVENIJA

I. INFORMATIVNI PROGRAM

Poročanje o nemedicinskem sindromu

Varuhinja je prejela več odzivov glede prispevka o skotopičnem sindromu, objavljenem v Odmevih, 5. novembra. Gledalce je zmotilo, ker je novinarka kritično poročala o obstoju, ugotavljanju in lajšanju tega sindroma ter o delovanju podjetja Irlen klinika Slovenija - Inštitut za skotopični sindrom. V odzivih gledalcev so bile opisane osebne pozitivne izkušnje s pripomočki, ki jih klinika priporoča za lajšanje simptomov.

»Zgoraj omenjeni prispevek je neobjektiven in nujno rabi nadaljevanje in osvetlitev z drugega zornega kota, predvsem s strani zadovoljnih uporabnikov.« (M. G.)

»Tudi sama sem del zgodbe o skotopičnem sindromu, ki pa je povsem drugačna, kot jo v zadnjem času predstavljajo mediji.« (A. M.)

»Stojim za metodo Irlen in nikoli o tem ne bom nehala govoriti ali ozaveščati. O tem mora slišati cel svet! Verjamem pa tudi, da nam je še veliko stvari nepoznanih in jih bomo vedno na novo sprejemali. Vendar s takšnim tonom komunikacije bomo še dolgo tavalili v temi.« (A. P.)

»Niste se pozanimali, kako dolgo poteka izobraževanje, teorija je nekaj dni, praktični del traja povprečno pol leta ali več, nekateri nikoli ne dobijo licence, obnavlja se na dve leti. Vsak zdravnik lahko pride do te licence, vsako izobraževanje stane. Resda je Helen Irlen naredila iz tega svojega odkritja "biznis", ampak to še ne pomeni, da sindrom ne obstaja in da filtri ne pomagajo. Prav tako farmacija dela biznis, tudi očesni centri.« (A. G.)

Varuhinja je v odgovoru, ki je vseboval **MNENJE**, poudarila, da je novinarka delovala v skladu s poklicnimi merili. Izsek iz odgovora:

»Novinarka je ravnala v skladu s poklicnimi načeli, v prvi vrsti z **načelom natančnosti**, ko je tematiko podrobno raziskala in dodatne podatke, uporabljene za predstavitev tematike, pred objavo preverila pri verodostojnih virih (Ministrstvo za zdravje, Združenje ravnateljev, baze podatkov).

Menim, da je bilo zadoščeno tudi **načelu verodostojnosti**, saj je poročilo gledalcem ponudilo dovolj različnih informacij o temi, da so si lahko oblikovali svoje stališče oz. svoj pogled na zadevo. O tematiki sta se lahko **v razumnem obsegu omogočila izrekli obe zainteresirani strani**, tako medicinska kot nemedicinska.

Težišče prispevka, ki se nanaša na zdravje, je bilo na stališču stroke, kar je tudi pravilno ravnanje, opredeljeno v Poklicnih merilih in načelih novinarske etike (npr. tč. 10. 2., Odnos do zdravja, alineja b.: »Pred objavo je treba vsa dejstva, ki vplivajo na zdravje ljudi, skrbno preveriti v posvetovanju z medicinsko stroko ...«) ter v varuhinjinih priporočilih za poročanje o javnem zdravju.

Bistveno pravilo je naslednje: **v javnem mediju je pri podajanju javnozdravstvenih vsebin treba slediti javnozdravstvenim smernicam v državi in argumentom zdravstvene stroke**. Posebej izpostavljam tudi pravilo, da pri zdravstvenih tematikah velja **prepoved lažnega uravnoteževanja**. To pomeni, da ni dovoljeno matematično izravnati strokovnih argumentov, ki slonijo na dejstvih in dognanjih, ter nasprotnih mnenj in stališč, ki slonijo na strokovno in znanstveno nedokazanih trditvah. Ni torej upravičeno pričakovati, da bi novinarski prispevek npr. v enakem obsegu predstavili medicinske ugotovitve in osebne izkušnje tistih, ki menijo, da jim je metoda pomagala. Vsekakor pa je treba poskrbeti, da so slišani tudi laični pogledi, če so družbeno relevantni, in da dvomi, prepričanja, strahovi, pobude, razmišljanja ... dobijo strokoven odgovor.«

Celoten odgovor, ki vsebuje tudi pojasnilo **prof. dr. Marka Hawline**, dr.med, oftalmologa na Očesni kliniki UKC Ljubljana, predavatelja na katedri za oftalmologijo Medicinske fakultete Univerze v Ljubljani ter predsednika Razširjenega strokovnega kolegija za oftalmologijo, je objavljen kot **PRILOGA 1** na str. 58.

Varuhinja je dobila več odgovorov na odgovor, pritožniki so vztrajali, da bi moral javni medij spodbujati metodo, za katero so prepričani, da deluje. Z nekaterimi pritožniki se je razvila daljša korespondenca.

Predsednik vlade v Glasgowu in Višnji Gori

Dva odziva sta se nanašala na poročanje s podnebnega vrha v Glasgowu oz. odprtja čebelarske investicije v Višnji Gori. V obeh primerih sta gledalca pogrešala podrobnejše informacije o premierjevi dejavnosti.

»V poročilih ob 19,00 dne 3.11.2021 niti pretekle dni nisem zasledil informacije, da se je preds.vlade sestal z ameriškim predsednikom. Ravno tako v poročilih 3.11.2021 o odprtju nekakšnega čebelarskega centra v Ivančni Gorici ste glavnega gosta preds.vlade skrbno skrivali.« (I. S.)

»Pred poročanjem z Vrha --- iz Glazgova so bile glavne novice protest, o delu konference zelo kratek prispevek ! - ni se vam zdelo pomembno, da bi poročali s katerimi državniki se je srečal naš predsednik (primer s predsednikom ZDA). V Višnji gori je čebelarsko hišo otvoril g. Janša, po podrobnem ogledu posnetka in drugih virih smo ugotovili da je bil prisoten predsednik vlade,« (Z. E.)

Glede poročanja o podnebni konferenci v Glasgowu je odgovor pripravila **Meta Dragolič**, v. d. odgovornega urednika zunanje politične redakcije Informativnega programa TV Slovenija:

»Podnebno konferenco v Glasgowu je za RTV Slovenija pretekli teden spremljal novinar Adrijan Bakič.

Predsednik vlade Janez Janša je bil v Glasgowu 1. in 2. 11. Spodaj prilagam edino napoved, ki smo jo dobili glede njegovih aktivnosti. Srečanje z ameriškim predsednikom Bidnom ni bilo predvideno. Kot nam je znano, sta se srečala na večernem sprejemu za vse voditelje, kjer je bil omejen dostop za medije. Predstavnico slovenske delegacije za medije v Glasgowu smo 1. 11., večkrat prosili za izjavo predsednika vlade za RTV Slovenija, pa je bil odgovor, da premier nima časa za izjavo. Zato smo objavili njegovo izjavo iz nastopa na konferenci, posebej pa posneli še glavno slovensko pogajalko. Poročali smo o vseh pomembnejših korakih naše države na konferenci, vključno pristopom k različnim pobudam. 4. 11. pa smo tudi objavili izjavo ministra za infrastrukturo Jerneja Vrtočca.

Spoštovani,

predsednik vlade Janez Janša se bo v ponedeljek, 1. novembra 2021 in v torek, 2. novembra 2021, udeležil Mednarodne podnebne konference COP26 v Glasgowu na Škotskem.

Mednarodna podnebna konferenca – zasedanje Konference pogodbenic (Conference of Parties – COP) Okvirne konvencije Združenih narodov o spremembi podnebja (UNFCCC), COP26, bo sicer potekala v času med 31. oktobrom in 12. novembrom. Podlaga podnebne delovanja Slovenije/EU na globalni ravni je izvajanje zunanje dimenzije Evropskega zelenega dogovora (2019) in Sklepov Sveta o podnebni diplomaciji (2020).

Predsednik vlade bo tudi oznanil pristop Slovenije, izrazito gozdnate države, k izjavi o "Gozdovih in rabi zemljišč", ki je namenjena kolektivnemu doseganju ciljev o ohranjanju gozdov na globalni ravni.

Predsednik vlade bo ob robu podnebne konference opravil tudi številna bilateralna srečanja. Predvidena so srečanja s predsednikom vlade kneževine Andore Xavierjem Espotom Zamoro, predsednikom republike Indonezije Jokom Vidodom, predsednikom republike Honduras Juanom Orlandom Hernandezom, predsednikom Republike Srbije Aleksandrom Vučićem, predsednikom Vlade Avstralije Scottom Morrisonom in gruzijskim predsednikom vlade Iraklijem Garibashvilijem. Predsednik vlade se bo predvidoma srečal tudi z izvršnim direktorjem Svetovnega programa za

hrano (UNWFP) Davidom Beasleyem ter z generalnim direktorjem IAEA Rafaelom Marianom Grossijem.

Lep pozdrav,

Podobna napoved bilateralne dejavnosti slovenskega premierja brez točne časovnice srečanj je bila objavljena tudi na twitterju.

Predsednik vlade @JJansaSDS bo v Glasgowu opravil bilateralna srečanja z voditelji držav in vlad @XavierEspot @jokowi @ScottMorrisonMP @JuanOrlandoH @avucic @GharibashviliGe«

Glede čebelarskega dogodka je pojasnilo poslal v. d. urednika dopisništev v Sloveniji **Mitja Prek**:

»Vest in izjava o odprtju Hiše kranjske čebele je bila objavljena v Dnevniku 3. 11. 2021. Iz vesti oziroma slike je bilo jasno razvidno, da je bil gost odprtja tudi predsednik vlade Janez Janša.

Poleg tega pa smo za jutranja poročila 4. 11. pripravili prispevek o odprtju. Kjer je bilo enako jasno, da je bil gost prireditve predsednik vlade, kot sogovornik in predstavnik vlade pa je v prispevku sodeloval minister za gospodarstvo Zdravko Počivalšek.«

Pogovor/razkritje o zasebnosti

Varuhinja je prejela 23 kritičnih odzivov na oddajo Z Mišo, ki je bila na sporedu 28. novembra 2021 na TV SLO1. Voditeljica Miša Molk se je v oddaji pogovarjala z dramsko igralko Mio Skrbinac, ki jo širša javnost pozna tudi po spomladanskem razkritju, da je bila kot študentka žrtev spolnega nadlegovanja. Skupni imenovalec odzivov so naslednja vprašanja:

- ali je voditeljica z vprašanjem o gostjini spolni identiteti prestopila mejo dopustnega, ali ni šlo za poseg v nedotakljivo polje intimnega;
- ali bi bilo pravilneje, če bi ta del pogovora - zaradi posega v zasebnost - predvajanjem oddaje odstranili;
- ali je bila programska vsebina pripravljena v skladu s poklicnimi merili in etičnimi načeli javnega medija;
- ali bi se moral za tak potek oddaje kdo opravičiti: voditeljica, uredništvo ali vodstvo RTV Slovenija.

Objavljamo primere odzivov:

»Še nikoli nisem doživel, da bi voditelj gosta spravljal v tako neprijetno situacijo, ko gre za njegovo osebno življenje.« (M. N.)

»Sploh ni pomembno kaj mlada dama in umetnica Mia je , lahko se ljubi tudi s stensko uro!!« (F. Š. P.)

»Vprašanje Molkove sem jaz doživela kot verbalno zlorabo, da Mija Skrbinac čuti podobno, je govoril njen ranjeni pogled. Tovrstno "tračanje" se mi zdi popolnoma odveč in neprofesionalno, me čudi in vznemirja.« (M. P. L.)

»Pravica vsakega posameznika je, da živi lastno spolno usmerjenost kot del zasebnosti, in ne javnega prostora. V tem območju velja nedotakljivost človeške temeljne identitete, v kolikor z njo ne škodujemo drugemu. Druga oseba, še posebej v poziciji moči, v nobenem primeru ne sme opraviti za drugega njegovo lastno deklaracijo in objavo njemu ali njej lastne spolne identitete in tega, da sami odločamo kdaj to javno priznamo oziroma obelodanimo kot svojo življenjsko izbiro!« (B. K.)

»Slehera vsiljenost neprostoVOLjne opredelitve ali razkritja je nesprejemljiva, še posebej v primerih morebitne fluidnosti spolne usmerjenosti, morebiti tudi spola. Je neetična, nemoralna in nepopravljiva.

Razkrivanje občutljive spolne identitete/usmerjenosti/spola je proces. Njegov sestavni del je tudi presoja zmožnosti soočanja z družbenimi odzivi in odnosom do LGBTIQ+ oseb. Proces, ki je globoko oseben, ni vedno osvobajajoč; je pogosto strašljiv, za nekatere celoživljenjski. V vsakem primeru je razkritje trajno. Zato mora biti vselej prostovoljna, osebna odločitev posameznice in posameznika, ki sam_a določita čas, način in pogoje razkritja. Sem spada tudi osebna odločitev o tem, v katerem delu življenja se je varno razkriti.

Dogodek, čustveno nedvomno prelomen za gostjo oddaje, opozarja na brezskrbnost neprostoVOLjnega razkrivanja in s tem nepovratne razgalitve, ki sledi – zdi se - skrbno načrtovanemu scenariju.« (J. J.)

»Menim, da je voditeljica namenoma z vprašanji in kontekstom postavila sogovornico v psihično stisko, brez kakršnekoli empatije se je neusmiljeno sprehajala po intimi, prestopila meje spoštovanja in profesionalnosti. Ne le da je nedopustno takšno obnašanje, nedopustno je, da je ta intervju predvajan.« (S. D.)

Uredniški odgovor je posredovala **Manica J. Ambrožič**, ki je bila v času načrtovanja, nastanka in predvajanja oddaje v. d. odgovornega urednika Informativnega programa. Iz odgovora:

»Oddaja Z Mišo je naša vrhunska pogovorna oddaja z dolgoletno in izkušeno voditeljico Mišo Molk, ki v studio vsak mesec vabi skrbno izbrane sogovornike z izjemnimi življenjskimi izkušnjami. In pogovori so vedno poglobljeni, odkriti in tudi provokativni. Zato so priprave na tako oddajo zelo temeljite in vključujejo povabljen

sogovornike. In tudi v tem primeru je voditeljica z gostjo Mio Skrbinac pred oddajo razpravljala o profesionalnem delovanju gostje in tudi o njenih življenjskih dilemah.

Ob koncu snemanja sta se pogovarjali tudi o tem, da bi morda del oddaje, ki je nato tako močno odjeknil v javnosti, izrezali, a sta se nato strinjali, da oddaja izide takšna, kot je bila posneta. Tudi po prespani noči se je gostja Mia Skrbinac strinjala z objavo oddaje v celoti.

Oddaja je vzbudila številne negativne odzive, spoštovana sogovornica, ki je seveda suvereno sprejela povabilo v oddajo, je med snemanjem izrazila stisko, a kljub izjemno težkim in osebnim temam je pogovor nadaljevala in z voditeljico sta prišli do konca oddaje. Na našo dolgoletno sodelavko, eno izmed najbolj izkušenih in prepoznavnih televizijskih ustvarjalcev pri nas, pa se je po objavi oddaje usul plaz izjemno žaljivih in podcenjevalnih verbalnih in slikovnih napadov in žalitev, kar je nedopustno.«

Varuhinja je na podlagi informacij v odgovoru in obravnavi programske vsebine z vidika programskih standardov, poklicnih meril in etičnih načel zapisala **MNENJE** o zadevi:

»Menim, da sta se pri pripravi programske vsebine primerili dve napaki, in sicer:

- v fazi priprave oddaje, ko je čas, da se za vsebinsko tekoč, poznavalski, poglobljen in zanimiv pogovor natančno definira ločnico med osebnim in intimnim, ki je sogovornik v javnem nastopu na javnem mediju ni pripravljen prestopiti. Ta faza je tembolj pomembna v pripravi pogovornih oddaj, ki načenjajo vsebine osebne narave;
- v fazi postprodukcije, ko je čas, da se programski ustvarjalec o potencialno sporni vsebini, ki bi iz katerega koli razloga lahko imela velik odmev, in še zlasti, če bi lahko pomenila prestopanje etične meje, posvetuje z nadrejenim urednikom. Ta faza je 2 tembolj pomembna, če gre za pogovorno vsebino, do katere imata voditelj pogovora in sogovornik čustven odnos in je kljub novinarjevi izkušnosti potrebna presoja tretjega, s kritične distance nevpletenega in izkušenega urednika.«

Celotno poročilo (s celotnim uredniškim odgovorom ter mnenjem in priporočilom varuhinje) je objavljeno kot **PRILOGA 2** na str. 63.

Tarča o samotestiranju šolskih otrok

Več gledalcev je opozorilo na slabosti v oddaji Tarča z naslovom Samotestiranje v šolah, ki je bila na sporedu 18. novembra. Pritožniki so predvsem menili, da so nasprotniki samotestiranja dobili priložnost, da širijo dezinformacije in poglobljajo razdor v družbi.

Primeri odzivov:

»Res mi je grozno gledati današnjo Tarčo, da še vedno dajete besedo proticepilcem. Ali se sploh zavedate, kakšno škodo delate? Še vedno se ljudje zaradi takih izjav bojijo cepiti. Pa teh staršev, ki se ne strinjajo je samo za prgišče. Zakaj jim namenjate toliko časa? Če jih je 3%, ji namenite tudi 3% časa. Stalno poudarjate negativne aspekte. Na Rtv nam stalno servirate na vse dnevnopolitične dogodke, črnogledo sliko. Mislim, da ne znate pozitivno komunicirati.« (U. T.)

»Gost na desni strani od ministrice z neomejeno minutažo, nikoli prekinjen s strani voditeljice, medtem, ko je ministrici kratila čas in jo prekinila.« (M. E.)

»Ne morem sprejemati dejstev, da so v oddaji - posebno sedaj, ko je Covid 19 - predstavljeni ljudje, ki predstavljajo 10-15 procentov prebivalstva. Kje pa imamo potem pravice 85 procentov prebivalcev, ki se vseh ukrepov, četudi ne radi, držimo. Kot državljanka, ki je tudi plačnica rtv prispevka, po tej poti protestiram, da je ta peščica "tako imenovanih" zelo pametnih, v teh razmerah potrebna kakršne koli pozornosti. Ta kritika leti na pripravjalce in izvedbo oddaje. Meni je dovolj jasno: Če šole nočemo zapirati, je ta ukrep nujen, vsi, ki takemu ukrepu nasprotujejo, pa imajo alternativo, da se učijo na daljavo.« (I. V.)

»Neverjetno je da v oddaji Tarča vedno znova gostite "facebook doktorje", pripradnike teorije ploščate zemlje in ostale škodoželneže, ki z vašo pomočjo delajo nepopravljivo škodo vsem nam.

Vsak dan v naših bolnišnicah zaradi takih ljudi po nepotrebnem umre cca. 20 ljudi, odpovedane so vse nenujne diagnostike in posegi vi pa v imenu nekakšne uravnoteženosti in korektnosti kar vztraja v tej kratkovidni uredniški politiki, ki na dolgi rok nikakor ne bo prinesla večjo gledanost ampak kvečjemu še več odpovedi plačevanja RTV prispevka.« (R. J.)

V. d. urednika dnevnoinformativnih oddaj, ki je pristojna tudi za četrtkov večerni informativni pas v okviru Studia 3, **Nataša Rijavec Bartha** je odgovorila:

»Informativni program Televizije Slovenija pandemiji koronavirusa v vseh svojih oddajah že drugo leto posveča osrednjo pozornost. Ob spremljanju aktualnih razmer smo ves čas posebej pozorni na razmere v bolnišnicah in na intenzivni terapiji; predstavljamo realno stanje in posledice, tudi dolgoročne, obenem pa gledalke in gledalce osveščamo o preventivnih ukrepih in o rešitvah, še posebej, odkar imamo na voljo cepiva. Ob tem se ne izogibamo vprašanjem in dilemam, ki se ljudem zastavljajo in ki jih na nas naslavlja. Odgovore iščemo pri pristojnih, ultimativno besedo ima vedno stroka. Vsakodnevno spremljamo tudi dogajanje in ukrepe v tujini. V velikokrat preveč razgretim ozračju v času najhujše zdravstvene krize v

zgodovini je zelo pomembno, da odgovorimo na vse dileme, kolikor je to v danem trenutku mogoče. V zadnjih dneh, ko je nekatere starše vznemirilo napovedano samotestiranje v šolah, se nam je zdelo pomembno, da na to opozorimo tudi z druge strani, nenazadnje tudi v imenu otrok, ki se zaradi dilem staršev nehote znajdejo v posebni stiski. Zato smo g. Zabela kot glas razuma ta teden v našem programu lahko slišali dvakrat, najprej smo ga povabili v oddajo Odmevi, nato še v oddajo Tarča. Namen oddaje Tarča je bil odgovoriti na številne dileme, ki se ob uvajanju samotestiranja porajajo, kot smo posebej poudarili, sicer le peščici staršev, ki pa so dvignili veliko prahu, tudi s protesti. Verjamemo, da so pristojni na večino vprašanj odgovorili in da je velika večina vendarle razumela nujnost tovrstnih ukrepov za normalno delovanje šol v razmerah, ki se vse bolj zaostrejejo.«

Varuhinja je v odgovoru zapisala **MNENJE** in **PRIPOROČILA**:

»Menim, da je urednica ustrezno pojasnila namen oddaje.

Menim pa tudi, da je uredništvu pri tem namenu v veliki meri spodletelo, saj se je pri zasnovi, pripravi in izvedbi oddaje primerilo več nedoslednosti.

Glede zasnove opozarjam na polemično izhodišče, zapisano v napovedniku, in sicer: »Kako se bodo otroci in učitelji znašli med jeznimi in prestrašenimi starši ter oblastjo?« Že samo izhodišče je torej izhajalo iz predpostavke blokovskega razkola med starši in oblastjo, ki se lomi na plečih otrok in učiteljev, čeravno je nato že izhodiščni prispevek k polemiki pokazal, da takšnega razkola sploh ni.

Menim tudi, da uredništvo ni ustrezno definiralo in zamejilo fokusa oddaje, saj iz poteka razprave, kakor tudi iz zasedbe studijskih gostov in gostov na terenu, ni bilo razvidno in nedvoumno jasno, o čem teče beseda: ali o pedagoških dilemah v epidemioloških razmerah, psihološki stiski otrok, staršev in učiteljev (vključenih v izobraževalni proces), vladni politiki in vladnih ukrepih, javnozdravstvenih razmerah in ukrepih ali nasploh o covidu, obstoju in širjenju virusa, zdravljenju obolelih, pogoju PCT, varnosti cepiv in cepljenju.

Razumljivo je, da se vse te vsebine neizogibno prepletajo, saj je epidemija bistveno več kot le zdravstvena kriza. Ravno zato je tembolj pomembno, da uredništva natanko zastavijo fokus ter temu prilagodijo tudi izbor gostov, ki lahko najbolj kakovostno razpravljajo o načrtani temi.

Zaradi razrahljanega fokusa tudi ni bilo jasno, ali so bili povod za razpravo zadržki peščice staršev, ki samotestiranju nasprotujejo, ali morebitne nadaljnje dileme učiteljev in večine staršev, ki samotestiranju ne nasprotujejo, a bi vendarle želeli še kaj vprašati ali povedati.

Kot opozorim večkrat, se občinstvo počuti opeharjeno, če se govori/polemizira o vsem pomalem in o ničemer prav natančno. To je tembolj pereče, če gre za vsebino, ki se navezuje na javno zdravje.

Menim, da je uredništvo pri tem spregledalo bistveno maksimo javnega medija v času epidemije, in sicer, da ni dovoljeno odmerjati enakega prostora tistim, ki dvome utemeljujejo na osebnih mnenjih, napaberkovanem polznanju, govoricah ter dezinformacijah, in tistim, ki strokovno znanje nedvoumno imajo. Temeljna odgovornost javnega medija je, da prepreči lažno uravnoteževanje (false equivalence) med mnenji/nevednostjo in znanjem/stroko. Pri tem posebej poudarjam, da to pravilo ne pomeni zamolčevanja dejstev, da strahovi, dvomi, nasprotovanja in dileme obstajajo, ampak posredovanje teh dejstev na način, da se strahov, dvomov, nasprotovanj in dilem ne podžiga, da se jim ne daje enake teže kot argumentom stroke, a se nanje – kolikor je to sploh mogoče – odgovori.

V oddaji se je primerila tudi napaka, in sicer, da je bilo medicinske trditve oz. trditve, ki oponašajo medicinsko stališče, dovoljeno izrekati posameznikom, ki nimajo medicinskega znanja. Menim, da bi uredništvo, ko se je odločilo za vabilo staršem, ki nasprotujejo testiranju, moralo predvideti, da bodo navajani tudi nestrokovni argumenti. Kljub temu uredništvo ni poskrbelo, da bi navajanje netočnosti o domnevni naravni imunosti in zdravju otrok ustrezno ovrgli z navedbo dejstev, ki jih je overila stroka. Zdravnik, ki je po stroki pediater, ni mogel prevzeti vloge specialista imunologa, epidemiologa ali virologa, ampak je bil kot eden izmed skupaj osmih govorcev v oddaji potisnjen v vlogo strokovnjaka, ki moleduje, naj ljudje vendarle verjamejo pediatrom in preverljivim podatkom o stanju v zdravstvu.

Vsem uredništvom RTV Slovenija, ki pripravljajo vsebine o epidemiji, bom vnovič priporočila seznanitev s smernicami za poročanje o javnem zdravju (<https://www.rtvlo.si/varuh/mnenja-in-priporocila/priporocilo-kako-porocati-o-javnem-zdravju/547816> in <https://www.rtvlo.si/varuh/mnenja-in-priporocila/o-javnem-zdravju-se-posebej-odgovorno/591077>), uredništvu Informativnega programa TV Slovenija pa tudi poglobljeno razpravo o načrtovanju polemičnih oddaj ter zlasti o upravičenih pričakovanjih občinstva glede posredovanja epidemioloških informacij, kot sem jih zapisala v [oktobrski analizi](#)

Preveč prostora glasnejšim?

Gledalec **D. B.** je pisal, ker meni, da v poročanju o epidemije več programskega časa dobijo tisti, ki nasprotujejo različnim ukrepom in so glasnejši, kot tisti, ki ukrepe (tiho) podpirajo. Izpostavil je poročanje o samotestiranju otrok v šolah.

»Ob 13h danes poslušam kako ni težav s testiranjem najmlajših v OŠ. Pričakovano. Zakaj so novinarji v oddajah RTVSLO tooliko problematizirali? Sprožali so nenehne debate in deljena mnenja, kot vzorčne pa predvajali intervjuje tistih, ki so temu nasprotovali?«

Varuhinja je med drugim odgovorila:

»Kot ste sami napisali in ugotovili, javni medij pri poročanju o javnem zdravju sledi javnozdravstvenim smernicami. Ali je sleherna sekunda radijskega ali televizijskega programa takšna, da se z njo lahko poistovetimo vsi poslušalci in gledalci, glede na to, da imamo o epidemiji in ukrepih vsak svoje mnenje? Odgovor na to vprašanje seveda ni enoznačen.

V vlogi varuha že po poklicni dolžnosti spremljam nadpovprečno veliko programskih vsebin, tako radijskih kot televizijskih kot spletnih in digitalnih, ki nastajajo v studiih od Kopra do Lendave. Poleg odličnih vsebin, ki v epidemioloških razmerah delujejo kot povezovalni steber, naletim tudi na vsebine, ki od tega odstopajo. Kako razmišljam o nekonsistentnostih in slabostih, si lahko preberete [na tej povezavi](#):

Hkrati poudarjam, kar zagotovo veste tudi sami, da ne prejemam le odzivov podpornikov ukrepov, ampak tudi tistih, ki sami sebe uvrščajo med zadržane, ne-cepilce ali proti-cepilce. Ob tem pa še celoten spekter mnenj o političnih, gospodarskih, socialnih in drugih ukrepih ali potezah. Tudi tisti, ki ne verjamejo v virus, zatrjujejo, da imajo kot so-plačniki javnega medijskega servisa pravico do takšnih vsebin, ki odražajo njihovo stališče. Seveda to ne drži, saj delovanje v interesu javnosti ne pomeni, da bi medij ugajal vsakemu interesu posebej. Ko gre za javno zdravje, to velja še posebej. Glede tega vas bo morda zanimalo [priporočilo za poročanje o javnem zdravju na RTV](#).«

Vodenje: različne oddaje

Gledalka **L. S.** se je pritožila nad vodenjem oddaje Politično s Tanjo Gobec.

»Problematično vodenje oddaje, striktno enim vstopa v besedo in jih ne pusti, da povedo svoje mnenje, drugih pa ne prekinja. Zanima me ce se vam zdi to pravilno vodenje. Nekaj podobnega se dogaja tudi v tarči«

Varuhinja je s sporočilom seznanila v. d. odgovorno urednico **Manico J. Ambrožič**, pisarna varuhinje pa je posredovala odgovor:

»Varuhinja glede pogovornih oddaj vselej poudari, da morajo biti voditelji nanje dobro pripravljene tako vsebinsko kot dramaturško, saj morajo skrbeti, da pogovor/polemika poteka v začrtanih vsebinskih in časovnih okvirih. To pomeni, da je

voditeljeva dolžnost tudi, da omejuje nastope, ki so sorazmerno predolgi ali se oddaljijo od teme. Kako to izpeljati, ne da bi delovalo kot nasilno prekinjanje toka misli in razprave, je večno vprašanje. Pomembno pa je, da se voditelj izogiba neprijaznosti, napadalnosti, vidni čustveni navezanosti na eno stran v pogovoru ali sploh voditeljskim prijemom, ki lahko ustvarijo vtis o pristranskosti. Gre za temeljno spoštljivost do gostov in do občinstva.

Menimo, da so bila v oddaji, o kateri ste nam pisali, ta pravila spoštovana.

Dodajamo še, da voditeljem pogovornih oddaj ni mogoče oporekati pravice do zastavljanja jasnih in neposrednih vprašanj, ki omogočajo razčiščenje zadev in razmejitev dilem. Radijski in televizijski voditelji namreč v studiu niso zgolj v vlogi nevtralnega, nezainteresiranega, tehničnega usmerjevalca pogovora, ki predaja besedo ali mikrofona zdaj enemu zdaj drugemu govorniku in pri tem šteje sekunde, ampak so tudi sodelujoči v dialogu, ko v imenu javnosti zastavljajo vprašanja in podvprašanja.

Ob tem je pomembno zavedanje, da si gledalci mnenje o ogledani vsebini ustvarimo v okviru svojega vrednostnega sistema in osebnih preferenc, o čemer pričajo tudi različni odzivi, ki jih lahko glede iste vsebine prejme varuhinja. Medtem ko eni denimo hvalijo določeno oddajo in stil vodenja, drugi isto vsebino grajajo.«

Gledalca **M. M.** moti voditelj Odmevov:

»Grdo gleda, videti je vedno jezen, nikdar ne doživimo rahlega nasmeška.«

Varuhinja je pojasnila, da ne more razpravljati o subjektivnih pogledih na določene osebe, lahko pa obravnava vsebine in skladnost s samoregulacijskimi normami. Iz odgovora:

»Menim, da svoje voditeljsko delo v oddaji Odmevi opravlja profesionalno; v kontekstu govorne kulture lahko zapišem, da nastopa v skladu z normami poklicnih govorcev javnega medija. Seveda pa ima – tako kot vsak voditelj radijske ali televizijske oddaje – svoj prepoznavni slog. Noben poklicni govorec si ne želi, da bi s svojim slogom odvrčal občinstvo. Vsak pa se zaveda, da imamo poslušalci in gledalci silno različne okuse in da so nam nekateri slogi bolj pri srcu in bolj privlačni, nekateri pa manj ali nas celo odvrčajo. Na raznolikost okusov ni mogoče vplivati.«

Ko si studijski gost jemlje besedo

Štiri pritožbe so se nanašale na sodelovanje notranjega ministra Aleša Hojsa v oddaji Tarča, 25. novembra.

»Zelo rada gledam Oddajo TARČA, kjer voditeljica resnično briljira s svojim nastopom. Žal, pa so nekateri gostje izjemno nekulturni in jih je izredno mučno poslušati. Vpadajo v besedo vsem po vrsti, ne pustijo novinarki voditi oddaje, ne pustijo do besede drugim sogovornikom, uporabljajo neprimerne izraze oz. besede in trosijo pavšalne očitke. Zato vljudno prosim in predlagam, da nikoli več ne vabite v take oddaje gostov, kot je npr. danes (25.11.2021) ALEŠ HOJS, ki ne poznajo osnovne kulture komuniciranja.« (A. J.)

»Menim, da se razpravni kriterij v oddaji Tarča zmanjšuje zaradi tega, ker je v oddaji prečest gost Aleš Hojs.« (J. D.)

»Ga. Erika ne obvlada voditi današnje oddajo saj jo pravzaprav vodi Hojs ki vsem skače v besedo ona pa ga ne ustavi« (M. L.)

»Prosil bi, da prenehate v vabljenjem Aleša Hojsa v vaše oddaje, ker se spreminjate v Jerry Springer Show.« (J. L.)

Manica J. Ambrožič, v času priprave te oddaje v. d. odgovornega urednika Informativnega programa TV Slovenija:

»Minister Hojs je sodeloval v oddaji Tarča kot predstavnik SDS-a, največje vladne stranke. Sicer je bil v oddajo vabljen vodja poslanske skupine SDS Danijel Krivec, v stranki pa so se nato odločili, da bo kot predstavnik stranke v oddaji sodeloval podpredsednik stranke Aleš Hojs.

Tema o aktualnih kadrovskih zadevah v energetiki bi bila brez sodelovanja sogovornika iz SDS-a obravnavana necelovito, seznama prepovedanih sogovornikov v naših oddajah pa nimamo.«

Varuhinja je dodatno pojasnila:

»Dodajam splošno pojasnilo, da uredništva studijsko zasedbo sestavljajo glede na fokus in kontekst obravnave. Ko gre za nosilce javnih funkcij vselej izhajajo iz predpostavke, da gre za posameznike, ki so v službi javnosti in da tudi poznajo pravila javnega nastopanja. V primerih, ko ni tako, so razočarani tako gledalci/poslušalci kot pripravljavci oddaj. Nemalokrat se zgodi, da gostje v studio ne pridejo, da bi odgovarjali na vprašanja, ki jih voditelj zastavlja v imenu javnosti, ampak zato, da bi povedali, kar so se namenili povedati. Obžalovanja vredno je, če pri tem uporabljajo neprimeren verbalni in neverbalni govor, vključno s seksizmom, napadalnostjo in nedostojnim poimenovanjem voditeljice z osebnim imenom.

Uredništva imajo tudi pravico, da v oddaje, ki potekajo v živo, ne vabijo sogovornikov, za katere presodijo, da ne prispevajo k strokovni razpravi, ali na podlagi izkušenj upravičeno predvidevajo, da ne bodo pripravljene sodelovati v kulturnem in spoštljivem dialogu. Uredništva imajo v primerih, ko je za razumevanje vsebine bistveno slišati stališče takšnega posameznika, na voljo tudi druge možnosti predstavitve njegovega stališča, denimo s predvajanjem vnaprej posnete izjave ali pogovora. Ne morem se tudi strinjati, da bi bile politične stranke tiste, ki bi namesto uredništev odločale o sestavi studijskih zasedb, razen v primeru, če uredništvo že v povabilu v oddajo politični stranki prepusti odločitev o tem, kdo bo govoril v njenem imenu. Temeljno pravilo avtonomnega uredniškega odločanja je, da v pogovoru sodeluje tisti, ki je k pogovoru povabljen. Edini primer, ko je uredniška presoja suspendirana, so soočenja pred parlamentarnimi volitvami, v katerih sodelujejo tisti predstavniki strank oz. list, ki jih izberejo v teh strankah oz. listah.«

Komentar v Utripu

Gledalec **M. L.** je menil, da je bil Utrip, z dne 27. november, pripravljen enostransko.

»Tako enostranskih in žaljivih v prispevkov ter komentarjev novinark -posebej na izjavo Bandelija pa ste presegli vse standarde poštenega informiranja. Vedeti morate ,da obstaja tiha večina,ki se globoko ne strinja z vašim navijaštvom«

Manica J. Ambrožič, v. d. odgovornega urednika Informativnega programa TV Slovenija:

»Utrip je tedenska komentatorska oddaja notranjepolitične redakcije Informativnega programa; ustvarjalci v oddaji avtorsko povežejo in izpostavijo najbolj relevantne teme in sogovornike notranjepolitičnega dogajanja, ki so zaznamovali pretekli teden. Izbor je vedno avtorski, avtor je v oddaji komentator, komentar pa je subjektivni novinarski žanr in nikakor ne pomeni žaljenja ali blatenja. Avtorica je v delu, ki ga navaja pritožnik, izrazila mnenje glede sprejemanja političnih odločitev.

Naj dodam, da je Utrip oddaja TVSLO z dolgoletno tradicijo in pestrim naborom ustvarjalcev, s katerimi zagotavljamo raznolikost in pluralnost te komentatorske oddaje.«

Varuhinja:

»Sama lahko dodam le še splošno pojasnilo, da imajo podobno zasnovo kot oddaja Utrip tudi oddaje Zrcalo tedna, Labirinti sveta, Centrifuga. Bistvena značilnost tega hibridnega žanra je, da avtorji v njih s subjektivnim izborom poudarkov tedna, z besedilom, razlago, montažnimi prijemi, glasbo in grafiko podajo subjektivni pogled na dogajanje. Zaradi bistvene lastnosti komentarjev, in sicer njihove subjektivnosti, je razumljivo, da se z njimi ne moremo vsi strinjati, saj gre za enega od možnih

pogledov. Tudi zato je tem bolj bistveno, da so izrečena mnenja (komentarji) argumentirani in da ta mnenja (komentarji) niso izrečeni na način, kot bi šlo za splošnosprejeto dejstvo.

Dodajam še vsebinski opis zasnove oddaje:

»Utrip je odmevna, komentatorska tedenska oddaja Informativnega programa. Nastala je leta 1988, kot redni tedenski pregled notranjepolitičnih, gospodarskih, družbenih in kulturnih dogodkov v državi, ki je bila takrat še Jugoslavija. V oddajo so si utirala pot alternativna politična razmišljanja, informacije in slikovna gradiva, ki v drugih oddajah niso dobili prostora. Utrip je postopno postal izrazito avtorska oddaja s subjektivnim pogledom na najpomembnejše dogodke minulega tedna v Sloveniji. Ustvarjalci imajo pri pripravi oddaje kar največjo ustvarjalno svobodo ter z različnimi in inovativnimi pristopi ohranjajo svežino oddaje že več kot 30 let.«

Iz odzivov, ki jih prejmem, izluščim, da ima občinstvo od javnega medija silno različna pričakovanja, zlasti glede načina posredovanja aktualno-političnih vsebin, kar je mogoče pojasniti s t. i. horizontom pričakovanja, ki pomeni, da smo gledalci/poslušalci/bralci običajno naklonjeni vsebini, s katero se strinjamo, in nenaklonjeni vsebini, ki se razlikuje od našega pogleda. Uredništva so to dejstvo dolžna imeti pred očmi.«

Skupaj naprej: več odzivov

Pet gledalcev je izrazilo mnenje o skupnem projektu TV Slovenija in POP TV, oddaji Skupaj naprej, ki je bila na sporedu 11. novembra. Nekateri so v razpravi pogrešali druge poudarke, drugi so pričakovali druge goste itd.

»Spet vsa teža v kritiki za nazaj, le na koncu skromne besede za naprej. Celo Fafangla ste diskreditirali, ker ste pokazali del, ko je za določeni stvari rekel, da ne ve, niste pa pokazali tistega, kar skoz poudarja: že od začetka preventivni ukrepi (maske, razdalja,..cepljenje). Prosim za vaš odgovor, zakaj odgovorni za oddajo niso sledili zgledu strokovnjaka, ki ga tako spoštujete, za nošenje mask? Upala sem, da bom res slišala več za Skupaj naprej, zato sem gledala. Fafangel je rekel: dva koraka nazaj, tri naprej. Kako ste pa vi porabili čas: 3 korake nazaj, enega naprej? Razovčarali ste me, zopet, žal.« **(M. R.)**

»Najslabše vodena zdraharska oddaja prav nič spodbudnega, da bi se ljudje cepili zelo slabo izbrani gostje, čeprav zelo levo usmerjeni samo kaj je vlada naredila narobe, pogrevali stare grehe nobene spodbude za naprej« **(S. S.)**

»Izbira gostov je bila izrazito neprimerna z izjemo dr. Fafangla, saj so na vrhuncu covidne krize o koronavirusu govorili povabljeni, ki so v svojem izvajanju kazali

očitno politično profiliranost in niso niti dneva preživali pri delu s pacienti. Za komentar niste vprašali nobene medicinske sestre ali zdravnika iz terena, ki dnevno vlagajo vse napore v reševanje življenj obolelih za koronavirusom ali pacienta, ki bi spregovoril o borbi z virusom za življenje.

Glede na to, da je bila oddaja oglaševana kot nekaj edinstvenega (skupni projekt RTV in PopTv) je bilo za pričakovati bistveno več, kot pa zgolj razprave povabljenec, ki so oddajo sprevergle v ceneno predvolilno in protivladno oddajo. V resnosti trenutka, v katerem smo, je takšna oddaja sramota.« (H. V.)

»To je bil pomemben korak s strani medijev, ki ste se pozno zavedeli svoje vloge v obvladovanju epidemije. Izbor povabljenih sicer ni bil povsem po najinih pričakovanjih, želela bi slišati zdravstvenega delavca, ki vsak dan skrbi za življenja ljudi, ali prostovoljca, ki tudi ob tveganju okužbe pomaga potrebnim. Skupaj naprej za naju pomeni, da se vsak prebivalec Slovenije zavestno odloči, da bo od danes naprej po svojih močeh podprl tiste, ki po službeni dolžnosti ali lastni odločitvi pomagajo z ukrepi za zajezitev epidemije in skrbijo za prizadete soživaljane. Koristno bi bilo manj razpravljati, kaj je kdo naredil ali govoril narobe in več o tem, kaj prav vsak od nas lahko prispeva, da se rešimo iz nastale krize. Po najinem mnenju ste v preteklem letu mediji zavestno zavzeli negativno vlogo, iskali ste senzacije, diskreditirali tiste, ki so konkretno poskrbeli za manjkajočo zaščitno opremo ali za preprečevanje širjenja okužb. Preveč prostora ste v novicah dali slabim zgledom protestnikov, ki predstavljajo le majhen delež populacije in so širili nestrpnost do drugače mislečih soživaljanov, ki odgovorno sledijo ukrepom strokovnjakov. Upam, da ta vaš korak pretekli četrtek pomeni odločitev, da boste od zdaj delovali drugače, pozitivno.« (T. L.)

»Gledalci smo si obetali oddajo, ki bo resnično nakazovala skupno pot in cilje za premagovanje epidemije. Sam naslov je nekaj takega obetal, na koncu pa ugotoviš, da je bil naziv oddaje verjetno namenjen le nadaljevanju skupne poti RTV SLO in POP TV pri nadaljnem že znanem moledovanju nad ukrepi in kritiziranju vladie. iPoleg tega so bili vsi povabljenii, razen dr. Fafangla, nekompetentini za področje covid. Gledalec je na podlagi komentarjev gostov in obeh voditeljic dobil predvsem vtis o predvolilni kampaniji in neiskrenem odnos do izjemno težke trenutne zdravstvene situacije.« (D. P. N.)

Odgovor **Manice J. Ambrožič**, v. d. odgovornega urednika Informativnega programa TV Slovenija:

»Oddaja Skupaj naprej je nastala v sodelovanju dveh največjih medijskih hiš v Sloveniji in na ta skupni televizijski projekt smo ponosni.

Prepoznali smo trenutek v času, ko naša družba potrebuje dokaze o dobrem sodelovanju na različnih področjih in ko moramo storiti več za iskanje rešitev za izhod iz epidemije. Ta prežema delovanje celotne družbe in dotika se vsakega posameznika posebej. Oddaja ni bila politična in ni bila namenjena političnim argumentom ali politični razpravi.

V studiu zato nismo gostili politikov, pač pa smo v oddajo povabili prepoznavne in relevantne sogovornike, ki so uspešni vsak na svojem področju in lahko prispevajo h konstruktivni razpravi o tem, kako bomo kot družba s čim manj ranami in žrtvami izšli iz te krize. V Sloveniji je cepljenih le 54% odraslih prebivalcev, število okuženih pa je vrtoglavo visoko.

V prispevkih smo osvetlili strahotne posledice epidemije – naše ekipe so bile na oddelkih intenzivne nege, za nas so spregovorili tisti, ki so bolezen preboleli in imajo resne težave, besedo smo dali mladim

Gledanost oddaje je bila izjemna, kar smo javnosti posredovali tudi v sporočilu za javnost.

»Oddajo Skupaj naprej, ki se je predvajala sočasno na TV SLO1 in POP TV med 20:00 in 21:58, je v povprečju vsako minuto spremljalo 54 % gledalcev oziroma vsak drugi gledalec. Skupni doseg obeh oddaj je bil skoraj 700 tisoč različnih gledalcev.*«

*Vir: AGB Nielsen Media Research, 11. 11. 2021, ciljna skupina 4+; delež gledalcev televizijskih vsebin v živo in z zamikom na isti dan, doseg: gledalci, ki so si ogledali vsaj eno minuto oddaje«

Dodatno pojasnilo **varuhinje**:

»Uredniki so v studio povabili šest gostov, ki so vsak s svojega poklicnega zornega kota spregovorili o boju proti koronavirusni epidemiji (<https://www.rtvslo.si/slovenija/skupaj-naprej-proti-covidu-z-empatijo-odgovornostjo-smehom-in-odgovornostjo-politike/600811>). Kot je razvidno iz zasnove oddaje, o kateri sta se uskladili pristojni uredništvi javne in komercialne televizije, to ni bil pogovor o zdravstvenem vidiku epidemije, o nevarnosti virusa, medicinskih ukrepih za njegovo omejitev, vlogi cepiv in zdravljenju obolelih za covidom. Prav tako oddaja ni bila namenjena strankarski politiki ali razpravi o politični odgovornosti za epidemiološke razmere, razhajanju med stroko in politiko itd.. Oddaja je bila namenjena sporočilu, da tudi običajni ljudje (ki nismo zdravniki ali odločevalci) lahko marsikaj storimo, ne glede na to, če so nam ukrepi po godu, če bomo le bolj solidarni in empatični.

Seveda pa bi bila lahko oddaja zastavljena tudi povsem drugače, z drugačnimi gosti, drugačno dramaturgijo, drugačnimi iztočnicami. Kar pa naposled velja za vse medijske izdelke.

Vsebinskemu pojasnilu dodajam še izvedbeno, in sicer, da so bila pri pripravi oddaje upoštevana vsa epidemiološka navodila. Da bi se zagotovila ustrezna medsebojna razdalja med posameznimi nastopajočimi in tudi produkcijsko ekipo, je oddaja potekala v ustrezno velikem prostoru, sodelujoči so predložili dokazilo o izpolnjevanju PCT pogoja, pred in po oddaji so nosili maske. Kot so mi pri pristojnih službah večkrat pojasnili že v preteklosti, je pri medijskem delu nujno upoštevati predvsem maksimo, da ko masko nosimo mi, ščitimo druge, ko masko nosijo drugi, ščitijo nas. V tem smislu je vsakomur od sodelujočih tudi prepuščeno, ali bo vseeno uporabljal masko, čeravno veljavni epidemiološki ukrepi tega ne terjajo.

Dodajam še splošno pojasnilo, da prejmem veliko pisem, v katerih občinstvo moleduje, naj govorniki ne uporabljajo mask, saj potem nastopajoče bistveno slabše slišijo. Ne samo enkrat so me slabše slišišči opozorili, da velikokrat vidijo le napihovanje mask, razumejo pa ničesar. Tolmači za znakovni jezik so v veliko pomoč gluhim, žal pa ne pomagajo tistim, ki tega jezika ne obvladajo, zlasti starejši, zaradi starostnega pešanja sluha.

Na koncu še zapisujem, da RTV Slovenija skozi radijske, televizijske, spletne in digitalne kanale posreduje izjemno veliko informacij o epidemiji. Izbor najdete na te povezavah: <https://www.rtvlo.si/zdravje/novi-koronavirus>; <https://val202.rtvlo.si/koronavirus/>.

Kot vemo, epidemija ni le zdravstvena kriza, ampak pušča sledove na številnih področjih družbenega življenja in ima veliko posledic tudi v gospodarstvu, politiki in pravu. Redno prejemam odzive tako tistih, ki menijo, da bi moral biti javni medij do ukrepov bolj kritičen, kot odzive tistih, ki menijo, da bi jim moral biti bolj naklonjen. Pišejo mi tudi številni, ki ne verjamejo v epidemijo, virus in bolezen. Ne glede na to, je odgovornost medija, da o javnozdravstvenih temah poroča z vso pozornostjo in predvsem na temelju javnozdravstvenih poročil. Občasno se glede tega primerijo tudi napake in nedoslednosti. S tem se večkrat ukvarjam, nekaj ugotovitev sem povzela v besedilu, ki si ga lahko preberete [na tej povezavi](#). Želim si, da bi programski ustvarjalci to analizo razumeli kot spodbudo, da bi svoje delo opravljali še bolje.«

Varuhinji je bila v vednost posredovana tudi pohvala gledalca **F. D.**:

»Osebno se vam zahvaljujem za izredno kvalitetno oddajo " SKUPAJ ZMOREMO". To je oddaja za katero bi moral vsak pri sebi urediti razumem, da se ne dela škoda sočloveku. To imam v mislih posameznike, ki so negativno vplivali za stanje v katerem

smo danes. Zelo sem vam hvaležen, da ste imeli goste ki so zelo dobro in kvalitetno, strokovno ter z velike mera razuma podali in odgovarjali z izjavami. Na teh gostih v oddaji bi se morali politiki še veliko naučiti in spoznati, da so zaradi osebnih interesov izgubili zaupanje državljanov. Še enkrat hvala in uspešne projekte v prihodnje.«

Gledalca **J. P.** je v oddaji Skupaj naprej zmotila opazka voditeljice TV Slovenija o številu intenzivnih postelj za covid bolnike.

»V oddaji vaše in pop tv Skupaj naprej je voditeljica Erika Žnidaršič izjavila, da smo ujetniki 300 postelj urgentne nege ter, da je imela Bolnica Franja še enkrat toliko postelj, torej 600.«

V. d. odgovornega urednika Informativnega programa TV Slovenija **Manica J. Ambrožič:**

»Kolegica voditeljica oddaje Skupaj naprej Erika Žnidaršič pojasnjuje, da je bil namen tega vprašanja ponazoriti, kako malo postelj za covidne bolnike v intenzivnih enotah imamo v Sloveniji; število postelj pa je odvisno od števila razpoložljivega kadra - tudi medicinskih sester. Pomanjkanje medicinskega kadra je težava, ki se vleče že vrsto let, tudi ta vlada pa zadev ni uredila od začetka epidemije. Dr. Marko Noč je v kolumni septembra predstavil pobudo, da bi odpravili administrativne ovire pri zaposlovanju tujih medicinskih sester (nivo znanja slovenskega jezika). Če bi rešili vprašanje medicinskih sester, se verjetno o zapiranju države sploh ne bi pogovarjali.

Naj ob tem dodam, da sta z oddajo naši medijski hiši želeli predvsem opozoriti na skrajno zaostrene razmere v državi, kjer je cepljenih le 54% odraslih prebivalcev, število okuženih pa je vrtočljivo visoko.

V prispevkih smo osvetlili strahotne posledice epidemije – naše ekipe so bile na oddelkih intenzivne nege, za nas so spregovorili tisti, ki so bolezen preboleli in imajo resne težave, besedo smo dali mladim. Z razpravo v studiu pa smo iskali skupne rešitve za izhod iz te krize, ki jo je v družbi in vsakem posamezniku posebej povzročila virusna epidemija.«

Varuhinja je dodala, da se z opozorilom strinja, saj je pri opazkah, če so še tako mimobežne, treba uporabljati natančne in preverljive podatke:

»Menim tudi, da se je metaforam ali domislicam, ki bi morda lahko delovale v neformalnem komunikacijskem okolju, v formalni pogovorni oddaji javnega medija treba izogibati, ne le zaradi površnosti, ampak tudi zato, ker pri občinstvu - čeravno morda niso mišljene dobesedno – zaradi netočnosti in površnosti vzbujajo dvom in nerazumevanje. Na to bom vnovič opozorila uredništvo.«

Zakaj niste poročali o smrti akademika?

Gledalko **J. M.** je zanimalo, zakaj TV Slovenija ni poročala o smrti plodovitega zgodovinarja in akademika dr. Jožeta Mlinariča.

»Redno gledam vaše osrednje informativne oddaje in sem velikokrat zelo žalostna, razburjena, jezna. Te oddaje se osredotočajo (tu izvzemam epidemijo, ki je posebna stvar) na šport, nesreče in objave smrti raznih oseb. Prav to slednje pa ne vzdrži nobenega kriterija. Športniki, filmski in dramski igralci ter literati so še nekako zastopani. Znanstveniki pa zelo redko in skromno.«

Varuhinja je pojasnila, da mediji niso bili seznanjeni s smrtjo:

»Imate prav, v medijih, tudi v programih RTV Slovenija, se velikokrat zgodi, da je poslednje slovo kakega izstopajočega posameznika manj opazno, kot bi si želeli ali kot bi upravičeno pričakovali, glede na njen/njegov življenjski prispevek. Uredniško odločanju o uvrščanju novic o smrti v posamezne oddaje je izjemno zahtevna, občutljiva in pietetna naloga: kakšno sito nastaviti, da koga ne bi po krivici spregledali, po drugi strani pa s pretirano širokim kriterijem ne zmanjševali pomena resnično zaslužnih. Med merili so zagotovo tudi nagrajevanost, prepoznavnost ali priljubljenost pokojnika ter nenadnost smrti, ki je nepričakovano, morda v mladosti ali na ustvarjalnem vrhuncu, prekinila življenje človeka.

Bistveno pa je, da so uredništva z novico o smrti seznanjena. O tem, da je preminil izstopajoči posameznik medije včasih seznanijo svojci, najpogosteje pa stanovske organizacije, v katerih je deloval; v primeru znanstvenikov so to npr. univerze oz. posamezne fakultete, raziskovalni ali drugi inštituti, včasih so to občine, če je šlo za častnega občana, različni skladi, če je šlo za njihovega nagrajenca, ali pa SAZU, če je šlo za akademika. Preverila sem v uredništvu Informativnega programa TV Slovenija in uredništvu Prvega programa Radia Slovenija, vendar z novico o smrti akademika dr. Jožeta Mlinariča niso bili seznanjeni.«

Gledalka se je za odgovor zahvalila, saj ga je razumela kot koristen nasvet, kako ravnati v podobnih primerih v prihodnje.

Ločnica med duhovitostjo in zasmehovanjem

Varuhinja je prejela dve pritožbi (eno v vednost) in novinarsko vprašanje glede rubrike Top5 Studia City, 8. novembra, in sicer zaradi grafičnega zapisa »Janezovi upognjenci« pod posnetkom treh govorcev o epidemiji (minister Poklukar, vodja NIJZ Krek in vodja svetovalne skupine za covid Logar).

»Pojasnilo gledalcem studio city dne 8.11.2021 vse o janezovih upognjencih! Javno v času oddaje studio city.« (S. J.)

»To da se tako BLATI tiste, ki se dnevno borijo za naše zdravje, življenja in se za to žrtvujejo, je brez primere.« (T. B.)

Pojasnilo urednice oddaje Studio City, **Alenke Kotnik**:

»Rubrika Top5 v oddaji Studio City je reden avtorski izbor pomembnejših dogodkov in odmevnejših izjav minulega tedna, ki ga pripravljajo različni avtorji naše redakcije. Rubrika je zasnovana avtorsko, kar pomeni, da so tako izbor kot napisi pod izbranim dogodkom ali izjavo avtorski komentar. Gre torej za oceno in vrednotenje posameznega dogajanja, ki je subjektivno, saj je njegov namen, da avtor izbrano tematiko ovrednoti in umesti v družbeno-politično realnost.

V tistem tednu se je zvrstila vrsta sprememb v zvezi z epidemičnimi odloki, od najav popolnega zaprtja, napake v zapisniku, do petkove večerne novinarske konference. S napisom nismo diskreditirali strokovnjakov, ampak ubesedili mnenje, da je stroka svoja priporočila prilagodila političnim odločitvam.«

Varuhinja je v odgovoru zapisala **MNENJE**, da v obravnavanem primeru ločnica med duhovitostjo in zasmehovanjem ni bila spoštovana:

»Menim, da je urednica ustrezno pojasnila zasnovo rubrike, ki ima avtorski, s tem pa subjektiven oz. komentatorski pečat. Avtorski je tako izbor izjav kot poimenovanje/opis teh izjav. Z ogledom več rubrik Top5 v daljšem časovnem obdobju sem se prepričala, da avtorji pri poimenovanju izbranih izjav uporabljajo različne kreativne prijeme: velikokrat si izberejo rdečo nit, ki poveže pet izjav (npr. z uporabo številke ali ekspresivnih besed), večkrat uporabijo tudi metafore ali besedne igre.

Menim, da v javnem mediju tudi za avtorske pristope v subjektivnih žanrih (npr. komentar, satira, glosa itd.) velja pravilo, da ni dovoljeno prestopiti meje med duhovitostjo in duhovičenjem oz. humorjem in žaljenjem ali smešenjem. Bistveno je tudi, da se kritika, izražena z ekspresivnimi izrazi, nanaša na ravnanje neke javne osebe, ne pa na lastnosti, videz, osebne značilnosti .. te javne osebe. Menim, da je tudi najostrejšo in zajedljivo kritiko mogoče in treba izraziti tako, da ni osebno žaljiva oz. da ne posega v osebno dostojanstvo posameznikov. To od programskih ustvarjalcev terjajo tako Poklicna merila in načela novinarske etike kot Programski standardi. Menim, da v obravnavanem primeru ločnica med duhovitostjo in zasmehovanjem ni bila spoštovana.

Tako kot se v preteklosti nisem mogla strinjati z uporabo besede »idioti« za osebe, ki se ne cepijo proti gripi (v eni od kolumn), ali besede »lunatiki« za osebe, ki so zadržane do cepiv in drugi javnozdravstvenih ukrepov v koronavirusni epidemiji (v enem od tedenskih komentarjev), se tudi v primeru, o katerem ste mi pisali, ne morem strinjati s peyorativnim poimenovanjem posameznikov, ki imajo v epidemiji pomembno javnozdravstveno vlogo in so tudi pomemben vir kredibilnih javnozdravstvenih informacij. Pri tem ne gre za vprašanje, ali njihovo ravnanje (oz. ravnanje javnih osebnosti sploh) sme biti predmet argumentirane medijske kritike. Sporno pa je, če se takšna kritika izreče s posmehljivim poimenovanjem, brez argumentacije, mimobežno.

Znani so mi primeri, ko so najvišje poklicne, etične in tudi pravosodne inštanice obranile izjeme in menile, da je lahko tudi žaljivo poimenovanje sprejemljivo, vendar le v skrajnih primerih, ko so presodile, da so novinarji družbeno nesprejemljive (nekorektne) izraze oz. žaljivke uporabili zato, da bi na tak način opozorili na bistveno nevarnejše ravnanje, npr. teptanje človekovih pravic ali dušenje svobodo do javne besede, ali pa, če je bila teža uporabljenega nekorektnega izraza sorazmerna s težo ravnanja javne osebe, ki je bila etiketirana s to žaljivo besedo. Menim, da v obravnavanem primeru nikakor ne moremo govoriti o izjemi takšne vrste.

Uredništvu Informativnega programa, vsem uredništvom, v katerih gojijo subjektivne avtorske žanre in pristope ter posebej uredništvu oddaje Studio City bom priporočila vnovično seznanitev s Programskimi standardi ter Poklicnimi merili in etičnimi načeli RTV Slovenija ter notranjo razpravo o pravilih komentiranja in ločnici med duhovitostjo in smešenjem.«

Reportaža z meje ali poročilo z dogodka?

Gledalec **D. Z.** se je pritožil nad prispevkom v Poročilih ob 17-ih, z dne 10. 11., češ da ga je zmotil enostransko pripravljen prispevek o migrantski krizi na poljsko-beloruski meji.

»V tej reportaži novinar predstavlja situacijo enostransko in v korist ruske in belaruskje vlade saj so bili pokazani neposredni odgovori zunanjega ministra belaruskje vlade, ruske vlade, ter ruskega vladnega sekretarja, ki so v delikatnih besedah pošteno razlagali, da je Evropska Unija kriva tega problema (3 osebe). Tožbo poljskega predsednika Morawieckiega (1 oseba) pa, čigava stran je bistveno pod napadom, je novinar povedal ni v celoti in po svojih besedah.

Čeprav je jasno, da se belaruskja vlada, ki objektivno ni priznana svetovno in dobiva podporo od Rusije, obnaša provokativno v odnosu do EU. V konkretnem primeru trenutne migrantske krize uporablja migrantov kot orodje pri napadu. Vendar ta reportaža da ravno nasprotni vtis in negativno obarva politiko EU.«

Manica J. Ambrožič, v. d. odgovorne urednice Informativnega programa:

»Prispevek, ki ga omenja gledalec, ni bil reportaža o krizi na poljsko-beloruski meji, pač pa je bilo poročilo o srečanju med zunanjima ministra Belorusije in Rusije v Moskvi. Poročilo, v katerem smo pojasnili stališča Rusije in Belorusije do tega vprašanja, je pripravila naša dopisnica iz Rusije Vlasta Jeseničnik, prispevek pa je bil le eden od mnogih, s katerimi smo v zadnjih dneh osvetlili tragično dogajanje na meji.

Naša ekipa je pripravila vrsto reportaž ob meji in jih združila tudi v oddajo Dnevnikov izbor, ki je bil na sporedu 13. novembra.

<https://www.rtv slo.si/4d/arhiv/174822190?s=tv>«

Pisarna varuhinje je pripravila dodatno pojasnilo:

»Varuhinja pri odgovarjanju na odzive gledalcev, poslušalcev in bralcev pogosto poudarja, da je pri obravnavi odziva pomemben žanr, kontekst in fokus prispevka, kar je aktualno tudi pri odgovarjanju na vaše razmisleka vredne pomisleke.

Reportaža in poročilo, za kar je šlo v tem primeru, sta zelo različna žanra. Medtem ko je reportaža pripovedovalno besedilo, v katerem novinar predstavi dogajanje, razmere, osebe itd., novinar v poročilu, ki je poleg krajše vesti, najpomembnejši informativni žanr, poroča o dogodkih, kot so poteki različnih srečanj, sestankov, obiskov itd. Fokus prispevka je bil tako na srečanju zunanjih ministrov v Moskvi in stališču beloruskih in ruskih oblasti, ker pa je šlo za razširjeno poročilo je, kot ste opazili, dopisnica iz Moskve, Vlasta Jeseničnik, v prispevek vključila tudi izjavo kremeljskega tiskovnega predstavnika in stališča ruskih oblasti do nekaterih obtožb poljskih oblasti ter ostalo mednarodno dogajanje povezano krizo na belorusko-poljski meji. Glede na to, da so televizijski prispevki opremljeni s posnetki, tokrat tudi s posnetki migrantov na meji, lahko gledalec dobi vtis, da je novinar bil prisoten ob nastanku posnetkov. Tokrat ne, vendar v. d. odgovorne urednice v svojem pojasnilu izpostavlja tudi daljši Dnevnikov izbor dopisnice iz Berlina, ki spremlja tudi dogajanje na Poljskem in po potrebi iz te države poroča.«

II. KULTURNI IN UMETNIŠKI PROGRAM

Nadaljevanke, dokumentarci: vprašanja in pobude

Gledalec **B. Š.** je vprašal, zakaj ni bil predvajan peti oz. zadnji del britanske nadaljevanke Preko trupel.

»Predzadnji predvajani del je bil na sporedu dne 13.11.2021, zato je bilo predvajanje zadnjega dela pričakovati teden pozneje, to je 20.11.2021. Nikjer nisem zasledil, da bi RTV-Slo navedla za razlog nepredvajanja.«

Urednica Uredništva tujih oddaj **Neli Vozelj Aberšek** je pojasnila:

»Mini serija, po kateri povprašuje gledalec, ima samo štiri dele in vsi so bili predvajani v omenjenem sobotnem terminu. Morda ga je zmotil vsebinsko nekoliko odprt konec serije. Žal še vedno ni znano, ali bodo posneli tudi drugo sezono.«

Gledalka **A. M.** je opazila, da v spletnem RTV-arhivu ni druge sezone njene najljubše nadaljevanke.

»V aplikaciji RTV- SLO v arhivu nikakor ne najdem moje najljubše nadaljevanjke New Amsterdam 2. sezona, ki bi jo zelo rada spet malo gledala, bi se dalo to, kako urediti? Zelo bi bila vesela, če bi!«

Varuhinja je pojasnila, da so v spletnem arhivu RTV Slovenija filmi in nadaljevanke dostopni toliko časa, za kolikor so bile kupljene predvajalne pravice:

»Uredništvu tujih oddaj TV Slovenija bom posredovala vaše zanimanje za morebitni vnovičen nakup pravic za 2. sezono nadaljevanke New Amsterdam.«

Iz enega od javnih vrtcev je prispelo vprašanje, kako do dokumentarnega filma Moč igre, ki bi vzgojiteljicam pomagal pri njihovem delu.

»Namreč, v naših vrtcih se trenutno v strokovnih aktivih veliko ukvarjamo z bivanjem na prostem. Naša svetovalna delavka nam je podala idejo, da si ogledamo kanadski dokumentarni film Moč igre, ki je bil na TV predvajan 19. maja 2021. Pri iskanju tega filma v Vaših arhivih sem naletela na težavo, saj je dostopen le 30-sekundni 'trailer', samega filma pa ni več na voljo.

Bila bi Vam zelo hvaležna, če bi mi/nam lahko kakorkoli pomagali, da pridemo do dokumentarca in v kolikor je to mogoče, omogočili dostop do njega.«

Urednica Uredništva tujih oddaj **Neli Vozelj Aberšek** je sporočila, da so avtorske pravice kupili za še eno predvajanje. Oddaja bo predvidoma ponovljena januarja 2022.

Gledalka **A. G.** je pisala glede nadaljevanke Začnimo znova, ki je bila posneta med letoma 2007 in 2008, od jeseni pa se predvaja v ponovitvi. Zmotilo jo je, ker v nadaljevanki nastopa igralec, ki je bil ovaden zaradi spolnega nasilja. Videti ga je tudi na fotografiji, s katero je nadaljevanke opremljena v RTV-spletnem arhivu.

»Mislim, da je to zelo neokusno in žaljivo do vseh žensk, ki so trpele zaradi njegovih dejanj.«

Kratek odziv so pripravili v uredništvu Kulturno-umetniškega programa TV Slovenija. Urednik igranega programa **Jani Virk** je zapisal:

»Spoštovani, razumemo, da je mora javna televizija še posebno občuteno ravnati v kontekstu tem, ki naslavljajo nasilje nad ženskami, spolno nasilje in nasploh vse vrste nasilja nad sočlovekom. Dejstvo pa je, da igralec Matjaž Tribušon za svoja dejanja ni bil pravnomočno obsojen in da njegovo nastopanje v nadaljevankah izpred let nima z njemu očitanim dejanjem nobene povezave.«

Stališču o ničelni toleranci do vseh vrst nasilja, kakor tudi glede maksime, da je vsak nedolžen, dokler mu ni dokazana krivca, se je pridružil tudi odgovorni urednik programa **Andraž Pöschl**.

Prekinjen prenos Klica dobrote?

Trije odzivi so se nanašali na konec prenosa dobrodelnega koncerta Klic dobrote na TV SLO 1, 24. novembra.

»... najostreje protestiram, da je bil nocoj 24.11.2021 ob 21:50 na SLO1 predčasno prekinjen prenos koncerta Klic dobrote med zaključno pesmijo.« (**A. N.**)

»Vse pohvale oddaji Klic dobrote, ki se je pravkar končala, zelo pa me je zmotil zaključek oddaje (zadnja glasbena točka z naslovom Angelček kvarteta radia Ognjišče). Kmalu po začetku nastopa je bila oddaja nepričakovano prekinjena. Lahko prosim navedete razlog, saj se mi to ne zdi korektno do nastopajočih in do gledalcev. Naslednja oddaja Odmevi je bila na sporedu šele 10 minut po prekinitvi, tako da časovne stiske zagotovo ni bilo.« (**U. L.**)

»Pri posredovanju včerajšnjega koncerta »Klic dobrote« ste si ob koncu prenosa dovolili nedopusten poseg v prenos, saj ste oddajo prekinili pred njenim končanjem. Doslej običajno prenose koncertov zaključijo po končanem aplavzu, ki je verjetno bil tudi včeraj, vi pa ste odrezali oddajo med petjem kar je skrajno neprimerno. Če je bil razlog za tak poseg v duhovnem sporočilu pesmi »Angelček varuh moj« ali morda v nastopu kvarteta iz Radia Ognjišče je to še toliko bolj nesprejemljivo. Upam na pozitivno reakcijo in ustrezno opravičilo.« (**A. S.**)

Pojasnilo je pripravil urednik Uredništva verskih oddaj **Vid Stanovnik**:

»Dobrodelni koncert Klic dobrote je letos že 31. potekal iz Dvorane Golovec v Celju - v sodelovanju Slovenske karitas in Televizije Slovenija. Dogovorjeno je bilo, da je

prireditve dolga 105 minut. Med pripravami na izvedbo prireditve smo ugotovili, da je prireditve po prvotnem scenariju daljša. Zaradi tega je scenaristka skrajšala scenarij. Prav tako smo se dogovorili, da po potrebi skrajšamo predvajanje zaključne pesmi.

Prenos dobredelnega koncerta Klic dobrote je bil dolg 1:45:11 in je bil zaključen - po scenariju - med zaključno pesmijo.«

III. RAZVEDRILNI PROGRAM

Humorno ali vulgarno?

Gledalka **S. J.** se je pritožila nad pogovorom v oddaji Vikend paket, 21. novembra, ki je bil po njenem mnenju vulgaren.

»Zakaj mi to plačujemo? Ali res nobena od teh oddaj ne more brez namigovanja na spolnost? Čedalje več je tega.«

Varuhinja je odziv posredovala uredništvu Razvedrilnega programa, sama pa odgovorila:

»Oddajo, ki je predmet vašega odziva, sem si tudi pogledala in nisem opazila vulgarnosti ali namigovanja na spolnost; v odgovoru na vprašanje, kaj prispeva k dolgemu in srečnemu življenju, je gost poleg skrbi za zdravo življenje, zdrav duh v zdravem telesu in zdravo prehranjevanje omenil tudi pomen rednih spolnih odnosov z ljubljeno osebo. Dvomim, da bi bila ta navedba za občinstvo lahko skrajno neprimerna ali vulgarna. Seveda pa razumem, da imamo ljudje različne okuse in tudi različne meje, kaj je še okusno in kaj ne. Zato sem, kot rečeno, vaše sporočilo tudi posredovala v uredništvo, kjer se iz tedna v teden trudijo, da bi bilo pogovori sproščeni in duhoviti ter sprejemljivi za resnično raznoliko publiko.«

IV. ŠPORTNI PROGRAM

Zakaj ni prenosa tekem košarkarske reprezentance

Gledalec **V. Č.** se je pritožil, ker TV Slovenija ne prenaša tekem slovenske košarkarske reprezentance.

»Sem ljubitelj športa in v glavnem spremljam večino. Ne razumem po kakšni prioriteti RTV kupuje prenose, če ne moremo gledati košarkaška tekem naše reprezentance, ki je še vedno evropski prvak in 4. z OI. Menim da bi kvalifikacijske tekme s Hrvaško in Švedsko morala prenašati. Prenašati pa vsako tekmo 40 let favoriziranega smučanja, tudi ob sušnih letih naših športnikov. Pred 40 leti je bilo smučanje nacionalni šport, ker smo si ga skoraj vsi lahko privoščili. Danes je to le še šport za elito.

Po zadnjih uspehih in Dončič bomo je košarka verjetno najpopularnejši slovenski ekipni šport in temu bi morala RTV tudi slediti, še posebej, ker ji novo vodstvo očita nizko gledanost.«

Odgovorni urednik Športnega programa na TV Slovenija, **Gregor Peternel**:

»Zavzemamo se za prenose tekem vseh slovenskih reprezentanc in naših športnikov na največjih tekmovanjih. A podobne cilje imajo tudi konkurenčne televizije.

Košarka najpopularnejši šport v Sloveniji? Da, ko le-ta igra na olimpijskih igrah, sicer pa gledalci kažejo veliko več zanimanja za zimske športe, ki so najbolj gledane športne vsebine v Sloveniji.«

Pisarna varuhinje je dodala pojasnilo, da je predvajanje določenega športnega dogodka, sploh večjega in odmevnejšega, odvisno od tega, ali si medijska hiša zagotovi televizijske pravice za prenos:

»Tudi varuhinja meni, da si mora javni medij prizadevati, da bi prenašal športne dogodke, na katerih se kuje nacionalni ponos, a realnost je, da so se pravice za športne prenose v zadnjih letih podražile, medtem pa višina RTV-prispevka ostaja nespremenjena že deset let in se ne usklajuje v rastjo stroškov. Tega ne pojasnjujemo kot advokati javne RTV, temveč ker menimo, da imate gledalci pravico, da ste seznanjeni z vsemi okoliščinami, ki privedejo do določenih programskih posledic ali odločitev.

Verjetno vas zanima, za katere športne vrhunce si je TV Slovenija uspela zagotoviti pravice.

Za leto 2021 so to SP v alpskem smučanju, SP v nordijskem smučanju, SP v biatlonu, kolesarska dirka po Sloveniji, kolesarska dirka po Franciji, olimpijske igre Tokio, SP v kolesarstvu, SP v rokometu za dekleta, SP v rokometu za moške itd.

V predlogu programsko produkcijskega načrta za prihodnje leto je prvi cilj, ki so si ga zastavili v Športnem programu, pridobitev televizijskih pravic za neposredne prenose največjih mednarodnih in domačih dogodkov, zlasti tistih, na katerih nastopajo slovenski športniki za obdobje po letu 2022.

Programski cilji Športnega programa v letu 2022 pa sledijo največjim športnim dogodkom leta, to so med drugim EP v rokometu za moške, zimske olimpijske igre, domače tekme svetovnega pokala v zimskih športih, SP v smučarskih poletih, SP v hokeju na ledu, kolesarska dirka po Franciji, EP v različnih športih (atletika, plavanje, gimnastika, kolesarstvo), EP v rokometu za dekleta in SP v nogometu v Katarju.«

V. PROGRAM PLUS

Neprimerna govorica telesa

Gledalko **V. L.** moti način sedenja dveh voditeljev oddaje Dobro jutro ob vodenju oddaje.

»Rada gledam oddajo Dobro jutro, zelo me pa moti neprimerno sedenje, ko voditeljica in voditelj z neokusno prekrižanima nogama ležerno izkazuje odnos do gledalcev te oddaje. Prosim, da uredite, da se takšno skrajno neprimerno obnašanje ne bo več dogajalo.«

Varuhinja je odgovorila:

»Povsem se strinjam, da je uglajena govorica telesa bistvena sestavina javnega nastopanja, zlasti na javni televiziji. Vašo pripombo sem zato posredovala uredništvu (v anonimizirani obliki, kot je to običaj) in prosila za pozorno branje. Po eni strani je povsem razumljivo prizadevanje, da bi bili voditelji jutranjega programa, ki nas popeljejo v delovni dan, čim bolj sproščeni, in po drugi strani čim manj togi, vendar je pri tem treba ujeti pravo razmerje. Nadvse pomembno je tudi, da ekipa v studiu in režiji bdi nad tem, kakšni prizori pridejo v naše domove: oko kamere je namreč neusmiljeno, včasih pa tudi skrivenčeno prikaže dejansko stanje, saj ni vseeno, ali je pogled usmerjen od zgoraj navzdol oz. od spodaj navzgor. To terja veliko pozornost kameramanov in režiserja. Njihova naloga je tudi, da voditelje opozorijo, če sedijo neprimerno, če si morajo poravnati obleko itd. Gre torej za timsko delo. Upam, da bo jutranjo ekipo vaše sporočilo spodbudilo k večji pozornosti.«

Zvezdana - oddaja brez vprašanj iz publike

Gledalka **U. P. T.** je pisala glede oddaje Zvezdana, v kateri je gostoval dr. Ranko Rajović. Predvajana je bila na TV SLO 2, 28. novembra.

»Zanima me, zakaj ni bila objavljena oddaja z dr. Rankom Rajovićem z živo publiko, ki je bila prvotno posneta? Prvotna verzija oddaje je bila vsebinsko namreč bistveno boljše od te, ki ste jo predvajali to soboto.«

Pojasnilo je pripravil urednik oddaje **Rok Smolej**:

»Oddajo z dr. Rajovićem smo snemali v dveh delih, eden naj bi temeljil na vprašanjih iz publike. Ker smo pri končni montaži in rezu oddaje in tudi po pogovoru z gostom presodili, da vprašanja iz publike niso bila dovolj relevantna oz. so se nekatere teme ves čas ponavljale še iz gostovih prejšnjih nastopov, smo se odločili, da v končni rez oddaje uvrstimo izključno del pogovora, v katerem je dr. Rajović predstavil čisto nove sklope tem: pomen nelogičnih zgodb pri razvoju možganov in otroško manipulacijo.

Glede na odzive, ki jih prejemo v uredništvo in predvsem prek družbenih omrežij, so gledalci pogovor in nove informacije zelo dobro sprejeli.«

VI. SPLOŠNO

Zamude v programu in oglasne prekinitve

Gledalca **M. R.** so zmotile zamude v programu glede na spored in oglasi med oddajo Tarča.

»Neskončno me moti vaša netočnost. Naj pojasnim. Če, smo v zadnjih 50 letih tehnološko precej napredovali bi pričakoval, da vaša hiša v smislu časovne točnosti to spoštuje. Osebnostno si ne morem privoščiti, da pridem v službo 5 minut kasneje. Tudi na gledališko predstavo ni ravno zaželeno prihajati sredi predstave. Že otroke učimo, da je šolski zvonec pričetek pouka. V nasprotnem primeru dobi učenec neopravičeno uro. Pa naj bo dosti primerjav kje vse je točnost pomembna in menim, da bi jo morala končno privzeti tudi vaša RTV. Če so lahko Odmevi, dnevnik, Jutranja kronika in še nekaj vaših oddaj točno ob času, ki ga napovedujete bi bilo pošteno, da tako ravnate z vsemi prispevki in oddajami. Zakaj potem takem RTV spored? Razumem, da morate v program spraviti reklamne oglase vendar naj bodo postavljeni tako, da bo vaš napovednik (RTV spored) pil vodo.

Ko sem omenil reklamne oglase bi posebej prosil, da vsaj med pogovornimi oddajami, kot so Tarča in še nekatere druge ne vrtite le teh. Namreč, ko pogovor ravno dobi zagon ga brutalno prekinete z reklamnim blokom, s tem pa ubijete nit pogovora. Dvomim da so gosti po 20 minutah tako utrujeni, da potrebujejo premor.«

Tudi gledalko **O. R.** so zmotili oglasi med Tarčo:

»Oddaja je skoraj v vsakem primeru prekratka, gostje bi mogoče še marsikaj povedali, oddaja je precej polemična. Vendar pa se mora razprava dvakrat prekiniti zaradi reklam. Ali se to ne da urediti pred ali po oddaji? Ali je Tarča res tako zanimiva za oglaševalce? Tudi za gledalce je zanimiva. V zadnjem času neprestano poslušam o padcu gledanosti. Načeloma komercialnih televizij ne gledam ravno zaradi dolgih prekinitvev zaradi reklam. Prosim, da se reklame iz Tarče (dokler je še na programu) odstranijo.«

Glede zamud pri predvajanju televizijskih oddaj in oglasnih prekinitvev je odgovoril v. d. direktorja Televizije Slovenija, **Valentin Areh**:

»Glede netočnosti oddaj se strinjam z gledalcem in se opravičujem za zamujanja posameznih oddaj, ki so na sporedu kasneje kot je bilo predvideno. To je zadeva, ki jo resno obravnavamo in ustvarjalce oddaj konstantno opozarjamo naj se držijo predvidenih dolžin oddaj. Glede oglasnih blokov moram opozoriti, da je Tarča zaradi

svoje gledanosti zelo zanimiva za oglaševalce. Oglaševanje je pomemben del poslovanja TV Slovenija in nam prinaša pomemben del prihodkov. Brez njih ali z njihovim zmanjševanjem bi morali ukiniti številne oddaje, kar bi bilo v škodo gledalcev.«

Moteča zamegljena slika

Gledalca **M. G.** motijo zamegljeni posnetki oseb, ki v TV-oddajah nastopajo anonimno.

»Lepo prosim da ne predvajate meglene slike na TV v primerih anonimnih oseb, prispevkov iz vrtcev in šol. Zelo moteče.«

Odgovor **varuhinje**:

»Zameglitev obrazov oseb, ki prispevajo pomembne informacije za razumevanje neke vsebine, vendar želijo ostati anonimne, je uveljavljen novinarski pristop, ki ga prakticirajo tudi druge televizijske hiše po svetu. Dovoljen je tudi na TV Slovenija, če uredništvo presodi, da je treba zavarovati identiteto govorca. Seveda pa se lahko pogovarjamo o tem, ali je bila zameglitev izvedena ustrezno.

Ker niste napisali, kaj vas je zmotilo, razmišljam, da vas je morda zmotil novinarski prispevek v včerajšnji oddaji Tednik (29. 11., »Napadalec na pohodnice«). Menim, da so bile sogovornice ustrezno prekrite, da ni bilo mogoče prepoznati njihove identitete, obenem pa smo gledalci lahko iz obrisa slutili, da se novinarka pogovarja z resnično osebo. Menim, da zameglitev ni bila moteča na način, da bi gledalcem, ki so občutljivejši na svetlobne efekte, povzročila težave ali stisko.

Opazila pa sem tudi, da je prispevek v drugih delih uporabljal vizualne efekte, s katerimi so želeli poudariti dramatičnost, negotovost in skrivnostnost pojava, o katerem so poročali. V teh delih se je dejansko slika prelivala na način, ki je za gledalce lahko tudi moteč, saj je oponašal zamegljen in popačen vid, ki ga poznamo ljudje s težavami z očmi.

Uredništvu bom predlagala, da so pri uporabi takšnih montažnih prijemov čim bolj konservativni in da upoštevajo vaše opozorilo.«

Nerazumljivi popačeni glasovi

Gledalec **M. K.** je opozoril, da je bila izjava anonimnega govorca v Tedniku, 29. novembra, nerazumljiva.

»Tv Tednik popačeni glas brez podnapisa popolnoma nerazumljivo..tudi drugi prispevki oseb ki so pričele so bile zelo slabo razumljive ,prosim vas opreme take prispevke s podnapisi..hvala«

Varuhinja se je strinjala, da je bistvo radijskih in televizijskih oddaj, da so razumljive, da govorce razumemo:

»Zato smo za televizijske primere, o kakršnem ste mi pisali, že pred časom dosegli dogovor, da bomo uporabili podnapise. Se pravi: če je zaradi anonimizacije govorca njegova identiteta prikrita in je s tem namenom glas popačen, je treba povedano zapisati. Sprejeta je bila tudi smernica, kako naj se dobeseden zapis povedanega pretvori v podnaslov. Obžalujem, ker se je na ta dogovor očitno pozabilo. Zato sem pisala uredništvu in jih na podlagi vašega opozorila spomnila na to.

Pri tem sem poudarila še, da v Sloveniji živi več kot četrta milijona ljudi, ki imajo težave s sluhom – poleg gluhih in naglušnih so to tudi starejši, ki jim peša sluh, ter pripadniki različnih generacij, ki zaradi takšnih in drugačnih vzrokov ne slišijo več stototno. Treba je misliti tudi na to.

Če k temu dodamo, da običajni smrtniki TV-vsebin ne spremljamo z aparati (televizorji, tablicami itd), ki bi imeli vrhunske zvočnike, je razumljivo, da nas to zmoti.«

Pohvale

Varuhinja je bila seznanjena s pohvalama programskim vsebinam Kulturno-umetniškega programa.

»Na TV SLO sem si ogledal "Sled tisočletij: Dediščina Deželnega muzeja v Ljubljani" in bil navdušen nad oddajo in nad načinom, kako so ustvarjalci uspeli predstaviti muzej in predvsem delo ljudi v njem. Čestitam vsem vpletenim in upam, da bodo lahko še naprej ustvarjali take oddaje.« **(M. L.)**

»Spet nekaj izjemnega v vseh ozirih ... od kje jemlje vse to ta lepa, pametna, pronicljiva neverjetna Maja Jul Larsen, saj, ko je pisala Borgen, je bila še zelo mlada za tako zahtevne in odlične scenarije. Upam, da ustvarja naprej in da bomo še videli kaj njenega vedno odličnega.« **(M. B.)**

Gledalec **A. I.** je pohvalil oddajo Pisave, z dne 8. 11., ki je bila posvečena dramatik, pisatelju in esejistu Zorku Simčiču.

»Zelo preudarno in premišljeno ste izbrali vsebine in pogovore za polurno oddajo, kar verjamem, da je bil velik izziv, ki ste ga odlično rešili.«

Gledalka **M. P.** pa je pohvalila studijsko soočenje pogledov v Odmevih, dne 4. 11.

»V Odmevnih je gospod Bergant soočil gospoda Cirmana in Gregorčiča. Odlična izbira. Mislim, da tu ne gre za to, ali si levi, desni, ali nič od tega, ampak da dobimo dve nasprotujoči mnenji. Vse ostalo je prepuščeno gledalcu.«

Varuhinja je pohvali posredovala pristojnima uredništvoma.

RADIO SLOVENIJA

I. RADIO PRVI

Prelivanje in krajšanje skladb

Poslušalca **Z. K.** moti, če se skladbe v programu »prelivajo« ali če so predčasno prekinjene.

»Zakaj me moti, da se "glasbene točke kar "prelavajo", oz. da je »prejšnja skladba "prirežana"? To je tako, kot če bi govorca predčasno prekinili. Prvič je to nemuzikalno ..., drugič pa je nekulturno. Kako da to ne preprečijo uredniki?«

Odgovorila je **Simona Moličnik** Urednica Uredništva glasbenega in razvedrilnega programa:

»Odgovarjam glede prelivanja, mešanja ali miksiranja skladb. To se resnično dogaja in tudi mene, iskreno povem, kar strese, ker se globoko strinjam s poslušalcem, da je enako, kot če bi prelili pol stavka enega v drugega.

Glasbeni uredniki nimamo s tem praktično nič, ker se to dogaja ob sami izvedbi na programu, izvedbo delajo tonski tehniki. Vsak od njih ima svoj okus.

Ampak, če do sedaj s tem nismo imeli nič, ni rečeno, da ne moremo imeti. Zato sem zadnjič na uredniškem kolegiju na kratko izpostavila ta problem. Namreč praksa komercialnih radijskih postaj je v tem, da se skladbe miksajo in da je veliko podlag (intro). Tudi princip Vala 202 je tak. To namreč sproža določeno dinamiko, čeprav je ta dinamika pogosto zgolj zaradi sama sebe, nima sporočilne vrednosti.

Znana je psihologija poslušanja, da se mora skladba končati z izzvenom in še kakšno sekundo doživljajske pavze. To se meni zdi ključnega pomena za Prvi program, še posebej zaradi tega, ker so skladbe izbrane za predvajanje, izbrane, da se gradi vsebina z govorom, ni pa to program, ki bi ga pripravljali didžeji in seveda ne gre za nizanje komadov.

O teh razlikah moramo spregovoriti s sodelavci produkcijske ekipe.«

Vremenski podatki: kraji in vrstni red

Varuhinja je prejela tri pripombe glede navajanja podatkov o temperaturah na Prvem radijskem programu. Primer:

»Sam sem računalniško kar dobro pismen in mi ni težava preveriti stanje temperatur po krajih. Pa vendar bi prosil (in nisem osamljen primer) , da vrnete določene kraje , ki ste jih po desetletjih ukinili.

Sam živim na podeželju v hribovitem območju okoli Sevnice in Lisca je edina relevantna točka , ki je desetletja dajala tamkajšnjim ljudem informacijo za mnogo podeželskih opravil. Razumem , da je nedavno postala avtomatska postaja pa vendar pomislite na ljudi , ki niso računalniško pismeni in ne znajo preveriti podatkov s spleta. Mnogo je krajev kjer interneta ni mogoče dobiti in je radio edino okno v svet. Slovenija ni samo Ljubljana in Maribor.« (M. R.)

Glede radijskega navajanja temperatur po Sloveniji je odgovorni urednik Prvega **Danijel Poslek** pojasnil, da gre pri stalnem naboru krajev za uredniško odločitev:

»Ti so izbrani tako, da celovito in smiselno zajamejo celotno državo in so daleč od tega, da bi predstavljali podatke za Ljubljano in Maribor.«

En poslušalec pa je opozoril, da je zaporedje navajanja temperatur nelogično:

»Morda bi naraščajoči ali padajoči rang vnesel več smisla, pa še krajši čas bi trajalo.« (Z. K.)

Odgovorni urednik Prvega **Danijel Poslek** je pojasnil, da temperaturne podatke preberejo po vrstnem redu, kot ga prejmejo od Agencije RS za okolje.

Svetovalni servis o koronavirusni bolezni

Poslušalec **A. A.** se je odzval na oddajo Svetovalni servis na Prvem programu Radia Slovenija, z dne 9. 11., v kateri je družinska zdravnica doc. dr. Nena Kopčavar Guček odgovarjala na vprašanja poslušalcev, povezana s koronavirusno boleznijo. Menil je, da gostja ni odgovarjala dovolj konkretno in opozoril, da ni odgovorila na vsa vprašanja.

»Po zaključku oddaje sem lahko ugotovil le, da je bila to senca tistega, kar naj bi bilo - vsaj glede na pompozni naslov in vročo problematiko: "Vse, kar vas zanima o testiranju, cepljenju, karanteni". "Vse kar vas zanima" se je v praksi izkazal kot "nekaj splošnih primerov oz. napotkov in številna vprašanja, ki so ostala neodgovorjena.

Z vsem spoštovanjem do konkretnega novinarja in konkretne gostje, ampak slednja je že v začetku povedala, da se bo od marsikatero teme distancirala (ogradila). Ne vem zakaj v studio za specialno področje vabite zdravnico družinske medicine, za katero že sami pišete, da dela po 14 ur dnevno. To je bila le nepotrebna dodatna obremenitev in to na področju, ki sploh ni njena specializacija oz. pristojnost.

Predlagam, da RTV pri pripravi oddaj upošteva kompetence in strokovnosti vabljenih oseb na eni strani, na drugi pa ne zavaja poslušalcev v stilu "Vse, kar vas zanima...", kadar je na voljo omejen čas glede na aktualnost vsebine oz. če se izvaja selekcija zastavljenih vprašanj. Morda pa se temu lahko reče tudi cenzura?

Večkrat se mi je zgodilo, da pošljem vprašanje za "jutranji servis", pa ga novinar, ki oddajo pripravlja (ne pišem samo o konkretnem primeru preteklega torka), sploh ne zastavi gostu / gostji. RTV ponuja številne možnosti stika. A kaj bo poslušalcu toliko različnih načinov stika, če vprašanje na koncu sploh ni zastavljeno. Novinar ima bistveno več dela, preveriti bi moral več kanalov, da bi korektno opravil svoje delo. Da ne bo nesporazuma, sem kritičen in samokritičen, zato je logično da več podobnih vprašanj ne bo zastavljenih.

Jasno pa želim izpostaviti dejstvo, da so vprašanja poslana, v etru pa so spregledana / izpuščena / cenzurirana... Čemu? Pa prosim brez izgovorov o omejenem času oddaje. Tako novinar, kot gost dobro vesta za kdaj sta se dogovorila in koliko časa traja oddaja.

Da ne bom samo grajal, naj izpostavim še pozitivno izkušnjo glede jutranjega servisa. Novinarka (mislim, da je bila Andreja Čokl) je že pred časom (leto, morda dve nazaj) na koncu oddaje povedala, da bo gost ostal v studiu in da bo odgovoril na vsa vprašanja, ki so bila zastavljena in na katere še ni bilo odgovorjeno. Pozitivno presenečen sem bil, ko sem na svoj e-naslov prejel odgovor (torej po isti poti, kot je bilo vprašanje naslovljeno).«

Odgovorni urednik Prvega **Danijel Poslek** je glede odgovarjanja poslušalcem po končani oddaji odgovoril:

»Jaz nimam zadržka, če bi gost še nekoliko »podaljshal«, tudi tehnično je to izvedljivo. Bomo predebatirali, te oddaje, ko bi bilo odziva tako veliko so sicer v manjšini. Ampak takšen podaljšek je lahko alternativa podaljševanju oddaj v etru, res pa je, da je in bo odvisen tudi od razpoložljivosti gostov.«

Splošno pojasnilo pisarne varuhinje:

»Dodajamo splošno pojasnilo, da so glede na odzive, ki jih prejme varuhinja, svetovalno-kontaktne oddaje, kakršen je po zasnovi Svetovalni servis, pri občinstvu javnega medija zelo dobro sprejete. Seveda se ustvarjalci tovrstnih oddaj pri delu srečujejo z določenimi omejitvami glede nabora gostov. Nastopajoči morajo biti strokovni in govorno kompetentni, ob tem morajo imeti še voljo in čas za takšno nastopanje. Ni veliko takšnih, ki so pripravljene priti v radijski studio in neposredno odgovarjati na nepredvidljiva vprašanja, pri čemer morajo biti odgovori dovolj neposredni, da so zanimivi, in dovolj splošni, da niso zavezujoči. Za nekatere je to velik stres ali pa tratenje časa, zato povabijo odklonijo, nekateri pa med oddajo v živo ugotovijo, kako velik zalogaj je to in se tudi ne odločijo več za nastop oz. voditelji raje poiščejo drugega govorca.

Glede zdravstvenih tematik je posebej pomembno, da nasvete delijo strokovno podkovani gostje, saj je raven odgovornosti javnega medija izrazita v vsebinah, ki se nanašajo na zdravje, saj se morajo programski ustvarjalci javnega medija zavedati potencialnega vpliva na odločitve ljudi. Pri tem je potrebno, v skladu s [Smernico o poročanjem o javnem zdravju](#), pri podajanju javnozdravstvenih vsebin treba v prvi vrsti slediti javnozdravstvenim smernicam v državi in argumentom stroke. Zdravniki družinske medicine imajo zagotovo veliko izkušenj s covidom-19 in obolelimi za to boleznijo, nenazadnje oni spremljajo potek bolezni pri svojih pacientih, jim svetujejo, ne zgolj glede lajšanja simptomov bolezni, testiranja, temveč tudi glede cepljenja. Če gost za kakšno vprašanje ni pristojen, je primerno in odgovorno, da to poslušalcem jasno pove.«

II. RADIO SPLOŠNO

Pohvala

Poslušalka **T. J.** je pohvalila varuhinjino gostovanje v Svetovalnem servisu 8. novembra in ostale radijske vsebine.

»Kakorkoli, želim pohvaliti vas osebno, kako spretno, strokovno in prijazno pojasnite na vsa vprašanja/pritožbe poslušalcev. Obenem pa sporočam, da sem sama zelo zadovoljna z vsebinami, pravi balzam za ušesa je poslušati usposobljene voditelje. In podcasti so izjemno priročni, navdušena sem nad to storitvijo!«

MMC

I. NOVINARSKÉ VSEBINE

O (žaljivi) slikovni opremi spletnega članka

Bralec **J. P.** se je v odzval na spletni članek z naslovom Umetnikov ego: pogled na svet z drugega zornega kota, ki je bil na portalu rtv slo.si objavljen 5. novembra. Užalila ga je slikovna oprema članka.

»... rad bi vam sporočil, da ste me močno užalili z objavo naslednjega prispevka, ki prikazuje sv. Božjo Mater Marijo. Prosim za odgovor in ne opravičujte se, da gre za umetnost.«

Odgovor je pripravila urednica kulturnih vsebin na rtv slo.si **Ana Jurc**:

»Novica, v zvezi s katero ste nam pisali, je bila objavljena na dan odprtja skupinske razstave Umetnikov ego v Galeriji Alktraz. Novica je informativne narave: uporabnika informira o razstavi in se do nje kritično ne opredeljuje. Objavo smo opremili z več fotografijami, ki predstavljajo razstavljená umetniška dela. Vse fotografije na svoji spletni strani za promocijo razstave uporablja tudi galerija sama. MMC RTV Slovenija si ne jemlje pravice cenzuriranja umetniškega izražanja.

V informacijo posredujem tudi zapis o umetnici dvojca Eclipse, ki ga je ob razstavi objavila kuratorica razstave Petja Grafenauer. "Dokumentacija dela umetniškega dvojca Eclipse si je zaradi preseganja ustaljenih norm pred leti nakopala celo (neuspešno) kazensko ovadbo Katoliške cerkve, ki ni prepoznala umetniške vrednosti reappropriacije Matere božje s Ptujске gore v 21. stoletju. Umetnici sta leta 2007 v galeriji Kapelica v Ljubljani izvedli performans 11 (In emotion we break) in uporabili tudi motiv Marije, zavetnice Ptujске gore, ki pod svojim plaščem ponuja zavetje vernikom. Predstava Eclipse je bila reappropriacija motiva; avtorici sta namreč z zanjú značilnim mehkopornografskim pristopom upodobili Marijo zavetnico s plaščem s Ptujске gore, pri čemer je ena od njiju nastopila kot Marija in je izpovedovala svojo izkušnjo iskanja ljubezni ter pod plaščem ponudila zavetje vsem tistim, ki so ji pomagali hoditi po njeni poti. Gre tu res za blatenje podobe, kot se je zdelo Cerkvi, ali je treba pogledati pod plašč prvega pogleda in razumeti projekt kot izjavo o ženski, ki v realnem in kot podoba ponuja zavetje drugemu spolu, ki je še vedno tista, ki ni dosegla enakopravnosti, ki še vedno opravlja naloge matere, uslužbenke, gospodinje, kuharice, zapeljivke in med čudnimi časi pandemije še učiteljice, zdravstvene delavke in še mnogokaj? Kakšna je razlika med realnostjo in podobo? Kaj imata skupnega? Marija je tu poudarjeno ženska in tista, ki pod svoj plašč skriva premnogotero ljubezen."«

Odgovorni urednik **Andraž Pöschl** je k odgovoru urednice še zapisal:

»Poudarjam, da smoter delovanja Kulturnega in umetniškega programa ni linearno provociranje, temveč gre pri uredništvih, ki poročajo o aktualnem dogajanju s področja umetnosti in kulture, predvsem za predstavitev novic, kamor sodijo tudi otvoritve razstav v slovenskem prostoru.«

Iz **pisarne varuhinje** je pritožnik dobil dodatno pojasnilo:

»Varuhinja pojasnjuje, da je objava slikovnega gradiva vselej stvar uredniškega izbora. Tako je tudi v tem primeru. Uredništvo MMC se je odločilo objaviti štiri fotografije od devetih, ki so objavljene na spletni strani galerije in so namenjene promociji razstave.

Glede uredniškega odziva varuhinja meni, da ne moremo slehernega izbora uredništva kar povprek označevati s cenzuriranjem umetniškega izražanja. Seveda pa se je treba upirati primerom dejanske cenzure, ko bi bil izbor slikovnega gradiva narejen pod pritiskom, z namenom, ki ni strokovne, ampak ideološke, politične, interesne ali kakšne druge narave.

Varuhinja je urednike v interni korespondenci opomnila na določilo *Poklicnih meril in načel novinarske etike*, in sicer [točko 10.1 Dober okus](#), ki sicer ne omenja spletnega posredovanja novic, saj je bilo v času objave tega kodeksa (2000) spletno novinarstvo še v povojih, vendar po varuhinjinem mnenju dobro odgovarja na zastavljene dileme.

»Občinstvo, ki spremlja program, je sestavljeno iz različnih skupin, ki imajo tudi zelo različna stališča o dobrem okusu. RTV Slovenija zato ne more pričakovati, da bodo poslušalci in gledalci v celoti sprejeli enako svobodo izražanja v radijskih in televizijskih prispevkih, kot jo sprejemajo v knjigah, v gledališču ali na filmu, pri katerih imajo bralci in gledalci v skladu s svojo vestjo široko možnost izbire.«

Varuhinja meni, da bi bilo prav, da uredništva pri izboru slikovnega gradiva upoštevajo določilo o dobrem okusu in dejstvo, da ni mogoče pričakovati, da bi najširše občinstvo delilo okus in vrednote specifične publike, v tem primeru publike galerije Alkatraz. Pri tem poudarja, da ta člen seveda ne sme biti edino merilo pri izbiri slikovnega gradiva, lahko pa se ga uporablja, brez skrbi, da bi kdo uredništvom očital (samo)cenzuro, kot opomnik, da ima občinstvo RTV Slovenija različne okuse in vrednote.«

Kaj pa starost hospitaliziranih covid bolnikov?

Bralec **T. M.** je menil, da bi morali biti članki o hospitalizaciji bolnikov s covidom opremljeni s statistiko o starostni strukturi.

»Zakaj se v praktično nobenem članku ne omenja ključnega faktorja - starostne strukture ljudi, ki potrebujejo bolniško posteljo in intenzivno terapijo, oz. umrejo? Podatki so seveda na voljo ([tukaj](#) ali pa [tukaj](#)), ampak jih nasi mediji, po mojem mnenju, z očitnim namenom zavajanja vztrajno molcijo, oz. občasno navrzajo le starost najmlajšega posameznega bolnika (kar je spet zavajanje).

Statistika kaže, da je 95% bolniških postelj za intenzivno nego zasedenih s strani oseb starejših od 65 let in temu primerno bi moralo biti ukrepanje vlade in javnosti. Skoda zaradi neustreznega odzivanja vlade in nekorektnega poročanja medijev je skrajno škodljiva za celotno populacijo.

Vzemimo npr. danesnji članek s portala MMC, avtorja M.Z.: "Verjetnost, da bolnik potrebuje intenzivno zdravljenje, je pri cepljenih desetkrat manjša"

<https://www.rtv.slo.si/zdravje/novi-koronavirus/verjetnost-da-bolnik-potrebuje-intenzivno-zdravljenje-je-pri-cepljenih-desetkrat-manjsa/601252>

Članek govori o vplivu cepljenja na zasedenost postelj, pri tem pa avtor pozabi omeniti da je ta vpliv ključno odvisen od starostne strukture precepljene populacije. Kako naj ob taksnem poročanju javnost izbere pravilne informirane odločitve? Neto efekt je med drugim tudi ta, da starejši zavračajo koristno cepljenje, oz. so mlajši zdravi v to prisiljeni. Narobe svet.«

Uredniški odgovor je prispevala urednica Uredništva novih medijev **Kaja Jakopič**:

»V članku, ki ga uporabnik navaja, starostne strukture res nismo eksplicitno omenili, sicer pa redno objavljamo tudi te podatke. Imamo tudi [zbirno statistiko](#), v kateri so podatki po starostnih skupinah, to statistiko tudi pogosto vključujemo v posamične članke.

Vedno tudi spomnimo, da so najbolj ogroženi starejši ljudje, posebej če imajo tudi pridružene bolezni, a, kot poudarja stroka, so na respiratorjih na intenzivni negi tudi mlajši ljudje.

Seveda je tukaj tudi dilema, koliko poudarjati, da je bistven faktor pri pandemiji starostna struktura, ker že sama stroka ne zagotavlja, da mlajših huda oblika bolezni ne more doleteti. Lahko jih. In lahko tudi umrejo.«

Varuhinja je menila, da očitke o nekorektnem poročanju ne drži; bralcu je v nadaljnji korespondenci predlagala, da spremlja sprotne poročanje o epidemiji, saj ni upravičeno pričakovati, da bi v slehernem poročilu navedli prav vse podrobnosti o tako obsežnem pojavu, kot sta obolevanje za covidom in zdravljenje covidnih bolnikov.

Poročanje o epidemiji v Indiji

Bralec **V. L.** je pisal glede članka »Kitajska zavrnila drugo preiskavo izvora, dve tretjini Indijcev s protitelesi«, objavljenega 22. julija. Bralec je bil zaskrbljen, da bi članek občinstvo bralo kot poziv k prekuževanju z virusom covid-19.

»Tukaj v naslovu piše "dve tretjini Indijcev s protitelesi". To kaže na to, da bi se naj do datuma objave novice okužilo okoli 900 milijonov prebivalcev Indije. Če pa pogledamo koliko okužb je bilo po podatkih Our World in Data vidimo, da so vse do danes zabeležili le 34,4 milijonov okužb. V novici pa niti ni podatka koliko jih je bilo okuženih do takrat po podatkih testiranja. Tudi, če se novinarja KS in JR v novici sprašujeta ali je morda informacija, ki pravi da sta 2 tretjini Indijcev s proti telesi, nenatančna, ko pišeta: "Žarek upanja": dve tretjini Indijcev s protitelesi? ... kljub temu je novica zavajajoča, ravno zato, ker vem iz drugih virov, da v Indiji rešitev epidemije ni bila stopnja prekuženosti, temveč uporaba paketov ali kitov z zdravili. In ključno nalogo je pri tem imel ivermectin in kot vidim, so se v nekaterih regijah v Indiji odločili, da ne bodo nasprotovali WHO in so jih poslušali, ko so rekli, da ivermectin naj ne bi deloval. V tistih regijah je bil potek epidemije slabši.

Ta novica pa daje bralcu takšno mišljenje, da bi naj v Indiji bila visoka stopnja prekuženosti in si bo mislil, da bi se morali tudi mi prekužiti. Če bomo storili to, kar so storili v Indiji, potem bomo tudi mi imeli epidemijo pod kontrolo. In, da vemo kaj točno so naredili, potrebujemo malo več poročanja o tem. Sicer bo ta novica služila dodatnemu spodbujanju širjenja virusa, ker bodo ljudje mislili, da se moramo prekužiti.«

Varuhinja se je odločila, da bo odziv, ki se nanaša na programsko vsebino, starejšo od 30 dni po objavi, izjemoma obravnavala, saj se vsebina nanaša na zdravje, kar je posebej pomembna tema. Iz odgovora:

»Menim, da novica, o kateri ste mi pisali, vsebuje vse informacije, ki zadostijo načelu celovitosti. Iz novice je razvidno:

- na kaj se nanašajo podatki
- kdo je vir podatkov
- na katero obdobje se nanašajo podatki
- čemu inštitucija, ki je izvedla raziskavo, in je za to usposobljena, pripisuje takšen rezultat.

Uredništvo je torej v žanru novica posredovalo informacijo o izsledkih ene izmed raziskav, ki jo je o razmerah v Indiji junija in julija izpeljal indijski svet za medicinske raziskave (ICMR), in sicer v kontekstu hudega epidemičnega vala v mesecih pred tem.

Poudarjam, da po žanrskih zakonitostih ni mogoče od slehernega novinarskega prispevka pričakovati, da bi vseboval sleherno zanimivo informacijo o neki tematiki; zlasti novica se mora omejiti na en zorni kot, v konkretnem primeru je bila v fokusu prej omenjena raziskava.

Zavedam se, da se lahko s poobjavami posameznih novic ali z izseki iz teh novic tudi manipulira, zlasti pri občinstvu, ki ni pozorno ali išče objave, ki pritrjujejo njihovim pričakovanjem, četudi so iztrgane iz časovnega ali vsebinskega konteksta.

Dodajam splošno informacijo, da je uredništvo novico povzelo po tiskovni agenciji STA, kar je razvidno iz zapisa pod novinarjevimi inicialkami (MMC RTV SLO/ STA).«

Ker je bralec omenil tudi, da je članek napisal anonimni avtor, saj je bil podpisan le z inicialkami, je varuhinja dodala splošno pojasnilo, da se novinarji MMC pod novice, ki so večinsko agencijske in torej niso avtorske, podpisujejo z inicialkami. Kdo je kdo v uredništvu novih medijev, ki skrbi za vsebine na MMC, lahko bralci preverijo v [Impresumu](#).

Varuhinja je glede podpisovanja spletnih člankov že predlagala večjo doslednost in izboljšave (gl. npr. zadevo (Ne)pristransko o izraelsko-palestinskem sporu (splet), Poročilo za maj, str. 31.).

Življenjska zgodba ali promocija knjige

Bralec **A. P.** je pisal glede spletnega članka o večmesečni bitki novinarke TV Slovenija s covidom, objavljenega 22. novembra.

»Verjamem sicer, da je avtorica napisala dobro in pomembno knjigo, vredno predstavitve, a hkrati vem, da v Sloveniji vsak dan izide vsaj še kakšna dobra, ki ne bo nikoli deležna objave na MMC, kaj šele v oddajah TV Slovenija. To govorim iz dolgoletnih lastnih založniških izkušenj. Menim, da gre za klientelistično zlorabo javnega medija, ki, mimogrede, ni prva tovrstna. In ponavljam, moja pritožba se ne nanaša na kakovost knjige, temveč na ravnanje medija.«

Odgovor **varuhinje**:

»Pisali ste mi glede spletnega članka o večmesečni bitki novinarke TV Slovenija s covidom (<https://www.rtv slo.si/zdravje/novi-koronavirus/darja-korez-korencan-korak-za-korakom/602088>). Povod za članek je izid knjige, ki jo je novinarka napisala o tej izkušnji, vendar se pogovor primarno nanaša na to, kako ji je bolezen spremenila življenje. Zato je članek objavljen v okviru rubrike Slovenija/Zdravje/Novi koronavirus (in ne morda v rubriki Kultura/Knjige). K članku je bil pripet tudi pogovor z novinarko v Odmevih. Pri tem je pomembno poudariti, da je bila v fokusu obeh pogovorov – spletnem in televizijskem – življenjska izkušnja TV-novinarke. Ni šlo torej izključno ali

prvenstveno za pogovor o knjigi, ampak o tem, kako je doživljala bolezen in se soočila s posledicami hude oblike covida.

Tudi sama sem opazila, da je bil članek posebej izpostavljen, saj je bil uvrščen v MMC-jevo rubriko Uredniški izbor. Urednica uredništva za nove medije **Kaja Jakopič** je pojasnila:

»Knjiga kolegice Darje Korez Korenčan je bila prva knjiga v Sloveniji, v kateri je avtor oz. avtorica opisala svojo izkušnjo s covidom, zato je bila uredniška odločitev za objavo intervjuja z njo zaradi te relevantnosti zagotovo upravičena in smiselna, saj gre za informacije, ki jih sicer mediji težko pridobimo s strani posameznikov, ki imajo za seboj tako težko izkušnjo s to boleznijo.«

Dodajam splošno pojasnilo, da v medijih RTV Slovenija velikokrat predstavijo tudi knjige drugih RTV-novinarjev, vendar to ni pravilo. Prav tako lahko rečemo da v radijskih in televizijskih oddaja ter na portalu rtslo.si redno objavljajo novice o novih knjigah, kakor tudi recenzije različnih del, različnih avtorjev in založb. Uredništva pri selekciji oz. uvrščanju informacij v posamezne oddaje, programe in rubrike uporabijo različna merila, od literarne vrednosti do pomembnosti, priljubljenosti, zanimivosti in seveda – družbenega konteksta.

Menim, da očitek o zlorabi medija ni upravičen, zavedam pa se, da zaradi velikega števila izdanih knjig v Sloveniji ni mogoče zagotoviti, da bi bilo mogoče enako predstaviti vse knjižne novosti.«

II. UPORABNIŠKE VSEBINE

Komentiranje na spletnem mestu rtslo.si

Varuhinja je prejela 11 odzivov, povezanih s komentiranjem in moderiranjem komentarjev na rtslo.si. Pritožniki so prejeli standardno pojasnilo s povezavo [na veljavni kodeks](#) s pogoji uporabe. Varuhinja jim je v branje predlagala rubriko s pogostimi vprašanji in odgovori.

RTV SLOVENIJA

I. JEZIKOVNA KULTURA

Neprimerno naslavljanje novinark

Gledalka **M. K.** je opozoril na neprimerno in seksistično naslavljanje novinark in voditeljic Informativnega programa TVS.

»Strahotno me moti, da si nekateri politiki, predvsem g. Hojs, dovolijo naslavljati spostovane novinarke po imenu. Taksno ponizevanje, ki se vse bolj prevesa v mizoginijo, se pojavlja vse pogosteje. Pricakujem, da vodstvo RTV ukrepa in zasciti svoje zenske sodelavke in ne dovoli taksnega naslavljanja.«

Varuhinja se je s pritožnico strinjala:

»Ne bi se mogla bolj strinjati z vami, da gre za povsem neprimerno in seksistično naslavljanje programskih ustvarjalk RTV Slovenija. Teža izgovorjene besede je seveda na tistem, ki jo izgovori, obžalovanja vredno pa je, če se seksizmi pogoltnejo in odmolčijo, s čimer se omogoča njihova normalizacija prek etra javnega medija. Na to večkrat opozarjam. Tudi vaš odziv sem izkoristila za opozorilo glede nesprejemljivosti takšnega ravnanja. V. d. direktorja TV Slovenija Valentina Areha in v. d. odgovornega urednika Informativnega programa TV Slovenija Manico J. Ambrožič sem spomnila na [resolucijo EU o enakosti spolov v medijskem sektorju](#) ter [smernice za spolno občutljivo rabo jezika](#), ki se vse prevečkrat pohodijo tudi v javnem mediju, kljub osveščevalni vlogi, ki jo ima pri tem ta isti medij (gl. npr.: <https://val202.rtvlo.si/2021/03/jezikanje-spolno-vkljucujoca-raba-jezika-1-del/>). Predlagala sem jima, da programskim ustvarjalkam svetujeta pričakovano ravnanje v takšnih primerih. Iskreno upam, da se bo to tudi zgodilo.«

Pogovor v tujem jeziku

Gledalka **A. P.** je bila zgrožena, ker se je v oddaji NaGlas, 6. novembra., voditeljica s studijskim gostom pogovarjala v tujem jeziku.

»Med gledanjem oddaje sem bila zgrožena nad tem, da se voditeljica s svojim gostop pogovarja v tujem jeziku. Razumem, da se uporablja angleški jezik s tujci...v oddajah v živo... Ampak v naprej posneti oddaji, da novinarka govori "srbo-hrvascino"...nesprejemljivo. Si predstavljate, da bi na srbski ali hrvaski Nacionalni televiziji njihov voditelj govoril slovensko? Mislim, da bi morali imeti vsi zaposleni na nasi nacionalni televiziji malo vec ce ne samonadzora nad uporabo slovenskega jezika, vsaj kontrolo urednikov .«

Varuhinja je odgovorila, da je pritožba neupravičena:

»Javni medij je dolžan v skladu z zakonom zagotoviti, da so vse programske vsebine dostopne v slovenščini; govor ali zapisi v tujem jeziku morajo biti prevedeni, na televiziji podnaslovljeni. (...) Gledali ste oddajo NaGlas!, ki spremlja življenje pripadnikov narodnih skupnosti z območja nekdanje Jugoslavije. Uporaba jezikov teh skupnosti je v takšni oddaji enako upravičena, kot je npr. upravičena raba slovenščine

v oddajah HRT o življenju manjšin in narodnih skupnosti na Hrvaškem. Vsebina je bila v celoti prevedena in dostopna v slovenščini.«

O uporabi izrazov prebežnik in migrant

Bralca **M. O.** je zanimalo, kdaj se uporablja beseda prebežnik in kdaj migrant; po njegovem mnenju je beseda migrant ustrežnejša.

»V tej novici <https://www.rtvsllo.si/svet/evropa/poljsko-notranje-ministrstvo-beloruske-oblasti-odvazajo-prebeznike/601465> navajate namestnika poljskega notranjega ministra, ki govori o migrantih.

"Prejel sem informacijo, da je beloruski predsednik Aleksander Lukašenko zagotovil prve avtobuse, v katere vstopajo migranti in odhajajo," je dejal Wasik. "Taborišče v bližini Kuznice se počasi prazni," je povedal v pogovoru za televizijo TV Republika.

Vzporedno pa vi pišete o prebežnikih:

Beloruske oblasti so začele prebežnike z območja ob belorusko-poljski meji voziti drugam, je dejal namestnik poljskega notranjega ministra Maciej Wasik. Taborišče ob mejnem prehodu Kuznica se tako počasi prazni, je dodal.

Večina, če ne vsi mediji, za te ilegalne migrante uporablja izraz "migrants«. Zanima me, na podlagi katerih jezikovnih pravil vaša televizija uporablja izraz 'prebežnik' namesto bolj uveljavljenega 'migrant'?«

Varuhinja je pojasnila, da je Inštitut za slovenski jezik Frana Ramovša ZRC SAZU, ki je pri nas vrhovna strokovna avtoriteta za slovenščino, že l. 2015 besedo prebežniki opredelil kot krovni izraz za migrante, ki iz različnih vzrokov (ekonomskih, političnih, verskih itd.) zapustijo svojo državo, zlasti če v drugo državo vstopijo ilegalno. (<https://isjfr.zrc-sazu.si/sl/terminologisce/svetovanje/prebeznik>)

Podrobnejše pojasnilo glede rabe izraza sta pripravila jezikovna svetovalca **Rok Dovjak** in **Saša Grčman**:

»Da, natanko tako, primernost besede prebežnik kot krovnega izraza so potrdili terminologi Inštituta za slovenski jezik Frana Ramovša, vpeljali pa je nismo na RTV, ampak je v slovenskem medijskem prostoru prisotna najkasneje od 90. let, saj so o njeni rabi razpravljali v monografiji Doupone, Verschuerena in Žagarja *Pragmatika legitimizacije: retorika begunske politike v Sloveniji*, 1998.

Migrant kot izraz brez splošno potrjene opredelitve na mednarodni ravni je pomensko zelo širok. Označuje tako begunca, npr. v zvezi podnebni migrant/begunec, kot priseljenca (oz. izseljenca), tujca, tujca z začasnim bivališčem, delavca migranta (kar ni enako delovnemu migrantu), selivca (prim. *Glosar migracij, Evroterm, IATE* - prim. izraz 929322: migrant – oseba, ki prebiva brez dovoljenja). Neformalna sopomenka izrazu migrant, v publicističnem jeziku, je prebežnik.

Slovenska beseda *prebežniki* izraža ljudi, ki so zbežali v drug kraj, v sedanjem kontekstu pa tiste, ki so zapustili domovino zaradi osebne stiske, hkrati pa še niso pridobili novega prebivališča ter hkrati v državi, kjer so, še niso zaprosili za azil. Zaradi izvedenosti iz korena *beg* nakazuje najrazličnejše vzroke za odhod – od revščine in naravnih nesreč do nasilja ali političnega in drugih oblik preganjanja. Smisel rabe besede *prebežnik* je natančnejše ločevanje med begunci ter priseljenci in delavci sploh s tretjo kategorijo, ki združuje oboje (*migrant* se namreč pogosto pojavlja v zvezah, povezanih z gospodarstvom: po Evrotermu dnevni migrant, delovni migrant, migrant delavec, revni migrant, po IATE-ju ekonomski migrant; pri tem naj bi beseda migrant izražala vidik države izvora in cilja, torej izseljence in priseljence, prim. migrant za daljše obdobje, kar pa pri poročanju pogosto ni ključno).

Sopomenska raba se je uveljavila zaradi izredne pogostnosti besede *migrant* v dnevnoinformativnem programu slovenskih in tujih medijev ob ohranjanju in spodbujanju rabe domačih izrazov.«

Gledalec pogovora ni razumel

Gledalec Š. Ž. je pisal zaradi rubrike Jezikovni kotiček v oddaji Dobro jutro, 28. oktobra ob 7.15., v kateri sta se voditeljica Mojca Mavec in dr. Domen Krvina, slovenist z Inštituta za slovenski jezik Frana Ramovša ZRC SAZU pogovarjala o koronabesedju – novih izrazih, ki so v slovenščino vstopile po izbruhu pandemije. Po njegovem mnenju sta uporabljala nerazumljivo »ljubljanščino«.

»Prosim vas, da kot varuhinja pravic gledalcev in poslušalcev, to na TV ne dovolite, vsakega naj se opozori, da MORA govoriti slovenski - brez narečja. Sem iz Prekmurja in predstavljajte si, kako bi v LJ protestirali, če bi na TV SLO govoril po Prekmursko

Izpade, da to ni več javna TV SLO, temveč neka lokalna RTV LJUBLJANA.

To sicer niti ni tako grozno, je pa važno in po Ustavi, da se na javnih mestih, kar TV SLO je, govori slovensko (tudi v jezikovnem kotičku).«

Iz pojasnila **varuhinje**:

»Kot ste sami opazili, govorca nista uporabljala ljubljanskega narečja, ampak sta navajala nove besede, ki so dejansko pogosto zapletene in zvenijo tuje, saj prihajajo s področja medicine, znanosti in tujih jezikovnih okolij. Verjamem, da so takšni pogovori lahko za občinstvo – ravno zaradi zapletene jezikoslovne tematike – zelo zahtevni. Vsekakor je izbrani gost za področje novega besedja odlično podkovan, saj med drugim sodeluje v projektih eSSKJ in Sprotni slovar slovenskega jezika (<https://isjfr.zrc-sazu.si/sl/sodelavci/domen-krvina-sl>).

Načeli ste tudi zanimivo temo, in sicer o »ljubljanščini«. Kaj natanko to je, se jezikoslovci še trudijo opredeliti (pred kratkim sem prebrala, da je najbolj poglobljeno in najbolj svežo študijo o tem pripravila ruska jezikoslovka v ruščini, da pa ta študija v slovenščini žal ni dostopna), če pa bi izhajali iz nekaterih značilnosti, ki jih navajajo domači jezikoslovci (gl. npr. https://ljubljanainfo.com/novica/lokalno/ti-ves-kva-je-lublanscina-kva/56639?fbclid=IwAR0js9dsioKGnkpSTd28C_dWKMhticd_IhMOGzGnGxc1WA99kDJokcQHGs), potem bi se težko strinjala, da takšen govor uporabljajo poklicni govorniki v javnem mediju. Drugo vprašanje pa je, kako govorijo nastopajoči: nič neobičajnega ni, če govorijo v narečjih, od belokranjskega do prekmurskega.

To seveda ne pomeni, da v radijskem in televizijskem etru ni napak in spodrseljavev. Ne glede na to pa sem prepričana, da RTV Slovenija dobro opravlja vlogo stebra zborne slovenščine. Če vas o tem zanima več, vam lahko predlagam spremljanje jezikovnih vsebin (<https://www.rtv slo.si/kultura/jezikovni-spletovalec>), bolj specifično pa omenjam tale pogovor: <https://4d.rtv slo.si/arhiv/jezikovni-pogovori/174722644>.«

Gledalec se s pojasnilom ni strinjal.

Najdite že slovensko besedo za podkast!

Pritožnico **M. R.** moti uporaba izraza »podkast«.

»Iskala sem ga v slovarjih Fran in ga nisem našla. Imam občutek, da je to neka posebna skovanka: pol slovenska, pol tujka. Imate kje objavljen vaš pristop k slovenjenju izrazov za nove pojave, pojme, materiale,...Skrb za varovanje in renoviranje slovenskega jezika bi morala biti ena od najpomembnejših nalog RTV - po mojem mnenju.«

Varuhinja je pojasnila, da je beseda podkast poslovenjen izraz za pretočno predvajanje digitalnih vsebin:

»Boljšega slovenskega izraza žal ni. Beseda je sestavljena iz besede iPOD (pametna naprava) in besede broadCAST (angl. beseda za AV-oddajanje vsebin). Eden od predlogov slovenistov je bil, da bi skovali novo slovensko besedo PODDAJA, ki pa je neizgovorljiva, prav tako je prevladalo mnenje, da s to besedo ne bi ničesar rešili: kdor podkaste uporablja, ne bi vedel, kaj pomeni poddaja, kdor ne ve, kaj je podcast/podkast, niti iz besed poddodaja tega ne bi razumel.

Neformalna koordinacija lektorjev - jezikovnih svetovalcev RTV se je s tem kar veliko ukvarjala.

Naposled so jezikoslovci sprejeli tujo besedo v podomačeni obliki (po vzoru disco = disko).

Več o tem si lahko preberete na [tej povezavi Svetovalnice ZRC SAZU](#).«

Izgovorjava tujih lastnih imen

Gledalka **M. Z.** je opozorila na izgovorjavo tujih imen v televizijskih vsebinah, natančneje v Dnevniku in v oddaji Osmi dan.

»Zadnjič, ko je predsednik RS v Parizu izročal odlikovanu Milanu Kunderi, recimo, je bilo dvakrat (ali večkrat) slišati poudarek na e = KundEra... V zadnji oddaji, kjer je bil govor o vračanju umetnin v afriške dežele, je Polona Balantič zelo "sproščeno" muzeu Quai Branly izgovorila kot "kwaj brenli" - kar se mi kot francistki nekako zareže v ušesa... <https://www.rtv slo.si/4d/arhiv/174825695?s=mmc> Morda bi se tovrstnim spodrseljajem dalo izogniti? Niso v čast splošni kulturi in slovenskemu ponosu o obvladanju tujih jezikov...«

V. d. odgovornega urednika Informativnega programa **Manica J. Ambrožič** je odgovorila:

»Med oddajo v živo je prišlo do lapsusa pri izgovorjavi priimka Kundera, za kar se vam iskreno opravičujem.«

Odgovorni urednik Kulturno-umetniškega programa **Andraž Pöschl** pa je zapisal:

»Gledalki se v Kulturnem in umetniškem programu ter v Uredništvu oddaj o kulturi prijazno zahvaljujemo za pritožbo. Tovrstne nehote in v utripajočem ritmu vsakdanje produkcije izrečene napake zagotovo ne prispevajo k dvigu splošne kulture. Napaka se je žal pripetila in na tej točki lahko samo prosim za razumevanje. Ob vedenju, da seveda ni prav, da do tovrstnih napak prihaja. Pri nadaljnjem delu se jim bomo skušali v čim večji meri ogniti. V dotično uredništvo sem posredoval tudi prošnjo za sprotno preverjanje pravih izgovorjav tujih imen.«

Jezikovne napake v TV-oddajah

Več gledalcev je ob robu drugih odzivov izrazilo mnenje, da je v TV-oddajah preveč jezikovnih napak.

»Predlagam, da bi jih lektor nujno potrebno poučil o pravilni rabi slovenščine.« (V. L.)

Primer odgovora **varuhinje**:

»Tudi glede jezikovne kulture se ne bi mogla bolj strinjati z vami: javni medij je skozi radijske, televizijske, spletne in digitalne vsebine eden od stebrov zborne slovenščine. Žal niste napisali, kje in kdaj ste opazili nedoslednosti, na katere bi bilo treba opozoriti programske ustvarjalce. Le konkreten odziv z navedbo konkretne vsebine ali napake lahko privede do ustreznega ukrepanja. Dodajam še, da večkrat prejmem tudi odzive, ki se sploh ne nanašajo na programe RTV Slovenija, občinstvo je večkrat kritično do nastopajočih gostov, ki niso poklicni govorci in na njihovo govorno usposobljenost ni mogoče vplivati, v veliko primerih pa gledalci/poslušalci/bralci ne poznajo pravil govorjene knjižne slovenščine in za povsem pravilno uporabo napačno menijo, da gre za napako. To seveda ne pomeni, da v programih ne bi bilo nobenih slabosti! Nasprotno, obravnavam tudi upravičena opozorila. Če mi boste še kdaj pisali in če bo vaša pripomba konkretna, bom zagotovo poskrbela, da bo prišla na pravi naslov.«

II. OGLAŠEVANJE

Delež oglasov v TV-programu

Gledalci pogosto izražajo mnenje, da je oglasov več, kot je to dovoljeno, pri ocenah obsega pa se zanesejo na lastne občutke. Gledalec **D. L.**, ki je varuhinji pisal v neki drugi zadevi, je npr. mimobežno omenil, da oglasi po njegovem mnenju predstavljajo 30 odstotkov TV-programa. Dejanske podatke, ki so bistveno drugačni, je pripravila vodja Programskega kontrolinga TV Slovenija **Barbara Zemljič**; objavljeni so v okviru poglavja RTV Splošno, v odgovoru v zadevi Kako se meri gledanost na str. 56 tega poročila.

III. DOSTOPNOST IN PRILAGOJENI PROGRAM

Pobuda Srebrne niti glede dostopnosti

V imenu združenja za dostojno starost Srebrna nit je Biserka Marolt Meden predlagala podnaslavljanje TV-oddaj v slovenščini.

»Starejši si želimo da bi bili tudi slovenski filmi, nadaljevanke in druge oddaje podnaslovljene v slovenskem jeziku, saj je veliko starejših, ki težko spremljajo včasih slabo razumljivo slovensko govorico (tudi naglušnost, slab tonski zapis).«

Varuhinja je pojasnila, da je večina slovenskih oddaj že dostopna s podnaslovi:

»Gledalci si jih pri gledanju po televiziji lahko vključijo prek teleteksta, pri gledanju prek spletnega arhiva pa z uporabo tipke CC . Več o tem najdete na tej povezavi: <https://www.rtv slo.si/dostopno/o-tehniki-podnapisov/506556> .

Šibka točka so oddaje, ki potekajo v živo, saj v Sloveniji ne premoremo naprave za sprotno zapisovanje govora. Dobra novica je, da se glede tega nekaj premika in do je stekel prvi pilotni projekt: <https://www.rtv slo.si/varuh/aktualno/samodejno-podnaslavljanje-zacetek-pilotnega-projekta/597284>.

Vpogled v težave, s katerimi se srečujem v vlogi varuhinje, je povzet v tem članku: <https://www.rtv slo.si/varuh/aktualno/vidimo-napihovanje-mask-razumemo-pa-nic/574721> .

Zdaj pa k bistvu: po petih letih stikov z občinstvom lahko zatrdim, da ljudje zelo slabo poznajo storitev podnaslavljanja vsebin na javni televiziji. Dobro jo poznajo predvsem v organizacijah gluhih in naglušnih, ki svoje člane sproti servisirajo s pomembnimi informacijami – tudi glede dostopnosti medijskih vsebin.

Povsem neinformirani in nemočni pa so gledalci, ki niso gluhi in naglušni od rojstva ali zaradi bolezni, ampak se srečujejo s starostnim pešanjem sluha. Ko mi pišejo, da je glasbena podlaga premočna, da šumi krnijo razumljivost, da bi si želeli podnapise za oddaje, ki jih spremljajo ..., jim vselej predlagam vklop teh podnapisov. Vsi po vrsti so presenečani, da to sploh obstaja. Ko storitev spoznajo in se je navadijo, so presrečni.

Koliko je takšnih ljudi? Sama vem le za peščico tistih, ki sem jim pomagala.

Koliko je ljudi, ki bi jim storitev pomagala? Po podatkih Zveze gluhih in naglušnih ima v Sloveniji težave s sluhom vsaj četrta milijona ljudi. To so – poleg tistih z gluhoto ali izgubo sluha zaradi bolezni, okvare ali poškodbe – predvsem starejši, ki potrebujejo ali uporabljajo slušni aparat. O teh mi tudi pišete.

Ker smo poleg vsega ostalega tudi država osamljenih starejših ljudi – o čemer se vedno znova prepričam, ko berem pisma in se pogovarjam z ostarelimi gledalci – je velika težava dejstvo, da številni v svojem okolju nimajo nikogar iz mlajših generacij, ki bi znal najti oz. poiskati takšno informacijo. Iz osebne izkušnje vem, da jim ne znajo pomagati niti v domovih za ostarele ali v dnevnikih varstvih, ker ter storitve pač ne poznajo!

V službi za dostopnost in invalidske vsebine ter v službi za komuniciranje kar naprej opozarjam, da je treba bolj popularizirati to storitev! Ni dovolj, da se občasno o tem

kje kaj objavi ali napiše. Dejstvo je, da se RTV-prispevek plačuje tudi za to ponudbo javnega medijskega servisa, ki pa je očem številnih povsem skrita.

In ne samo to! RTV Slovenija nudi tudi storitev e-bralca za slepe oz. slabovidne, ki lahko prav pride starejšim, ki jim peša vid. Imamo tudi oddaje z zvočnimi opisi. Tudi o tem več najdete na spletni strani dostopnega: <https://www.rtv slo.si/dostopno> .«

Predsednica društva je v odgovoru pozvala k promociji tovrstnih storitev RTV Slovenija:

»Imate pa popolnoma prav, da te storitve širša populacija ne pozna in bi jo morali vsi mediji popularizirati.

Zdi se nam pomembno, da bi RTV SLO pripravila več kratkih oddaj, ki bi jih večkrat napovedali in bi starejšim razložili, kako si lahko pomagajo, da bi imeli slovenske oddaje opremljene s slovenskimi podnapisi.«

Varuhinja je pobudo glede oddaj o dostopnosti posredovala vodstvu TV Slovenija. Uredništvu Programa plus, v okviru katerega nastaja oddaja Dobro jutro, je predlagala, da poskusijo pripraviti kakšno servisno rubriko na to temo. Pobudo je posredovala tudi uredništvu Kulturno-umetniškega programa, kjer za prihodnje leto snujejo posebno izobraževalno oddajo za starejšo generacijo.

Varuhinja je omenila tudi pripravljenost sodelovanja z društvom pri seznanjanju starejšega občinstva s tehnikami dostopnosti.

IV. TEHNIČNE ZADEVE

Manjkajoči podnapisi

Gledalka **N. P.** se je pritožila nad manjkajočimi podnapisi pri televizijskih vsebinah.

»Že več časa opažam, da podnapisov ni, ko je potreben prevod. To se zelo pogosto dogaja, voditelji pa se samo opravičijo, kar v tekem primeru ne pomeni dovolj. Mislim, da je to tehnična težava, ki bi morala biti že odpravljena!«

Gledalka ni napisala, kaj je povod za pritožbo, je pa na dan, ko je pisala, bila objavljena oddaja zunanjepolitičnega uredništva Globus, kjer so manjkali podnapisi, zato ji je varuhinja – poleg splošnega pojasnila o tehnologiji podnaslavljanja – posredovala tudi pojasnilo urednika in voditelja oddaje **Sekuja Condeja** glede konkretnega zapleta:

»Ustvarjalci Globusa obžalujemo, da je sicer skrbno pripravljena oddaja v četrtek, 4. novembra, do naših gledalcev prišla brez podnaslovov. Pozornemu gledalcu zagotovo niso ušli tudi vsi poskusi naših kolegov v režiji, ki so oddajo na vse kriptlje skušali

podnasloviti med samim potekom oddaje. Po zdaj zbranih informacijah se je v tehničnem sistemu podnaslavljanja zgodila nepričakovana napaka, ki jo strokovnjaki še skušajo razložiti. Ker gre za tehnično zapleten sistem, ga seveda ni moč popraviti v kratkem času kolikor traja oddaja. Ker nam je še kako pomembno, da so naše oddaje razumljive najširšemu krogu gledalcev smo že takoj po oddaji to samostojno podnaslovili in jo lahko na našem spletnem portalu spremljate podnaslovljeno. Za neprijetnost pa se iskreno opravičujemo.«

Ker je bistveno, da se napake v prihodnosti, če je mogoče, preprečijo, je varuhinja pisala vodji TV Produkcije **Juretu Sovinku** in v. d. odgovornega urednika Informativnega programa TV Slovenija **Manici J. Ambrožič** ter jima predlagala, da bi v določenem časovnem obdobju sistematično spremljali vse informativne oddaje in beležili morebitne težave, da bi na tej podlagi lahko tudi sistematično odpravili slabosti v delovni verigi ali tehnoloških postopkih. Oba sta odgovorila pozitivno. V namen poglobljene analize se je vzpostavil postopek spremljanja težav do konca leta 2021.

Prenos iz DZ: ko govori en poslanec, v kadru pa je drug

Gledalca **M. R.** je zanimalo, kaj se je zgodilo med prenosom seje Odbora za zunanjo politiko Državnega zbora na TV SLO 3, saj je govoril en poslanec, videti pa je bilo drugega.

»Pišem vam kot državljan Republike Slovenije, ter zahtevam pojasnilo, zakaj je bil danes, v posnetku seje Odbora za zunanjo politiko državnega zbora Republike Slovenije, s kamero spremljan gospod poslanec HORVAT, med celotnim izvajanjem gospoda poslanca SITERJA (dogajanje je bilo prezentirano na SLO 3 med 19.50 in 20.00 uro).«

Varuhinja je o zadevi povprašala v. d. odgovornega urednika Informativnega programa TV Slovenija **Manico J. Ambrožič**. Iz uredništva so sporočili, da je bila težava tehnične narave: mešalna miza, s katero se upravlja prikaz posameznih kadrov iz dvorane, je »zmrznila« ravno med prenosom seje odbora za zunanjo politiko 9. 11., ko je govoril poslanec Siter.

Snemalec, ki upravlja mešalno mizo, je napravo resetiral, medtem pa v program vključil edini kader, ki je bil na voljo. Zamenjal ga je lahko šele, ko se je naprava vnovič zagnala in ko je besedo dobila naslednja govornica (predsednica odbora).

Iz uredništva so sporočili, da to ni prvi tak primer tehnične težave. Zato je varuhinja vodjo TV Produkcije **Jureta Sovinka** prosila tako za analizo konkretne zadeve kot za ukrepanje, ki bi preprečilo ponovitev.

I. VARUHINJA

O sodelovanju z Zdravniško zbornico

Obravnavna zadeve Intervju/Laična izjava o zdravju (gl. poročilo za oktober, str. 9 in 48) je bila povod za delovno srečanje varuhinje in vodstva Zdravniške zbornice Slovenija. V pogovoru s predsednico zbornice dr. Bojano Beović, podpredsednikom Boštjanom Kersničem, generalno sekretarko Tino Šapec in vodjo oddelka za stike z javnostjo Andrejo Basle je izmenjala mnenja o medijskih izzivih spremljanja epidemije ter kakovostnega posredovanja javnozdravstvenih informacij. Opredelili so nekaj možnih oblik nadaljnjega sodelovanja med zbornico ter inštitutom varuha pravic gledalcev in poslušalcev RTV Slovenija.

Ostale aktivnosti

Strokovna sodelavka Anja N. Huš se je 16. novembra udeležila spletnega predavanja dr. Claire Wardle o dezinformacijah, ki je potekalo v organizaciji Evropskega združenja za interese gledalcev.

II. SPLOŠNO

Ob sprejemanju PPN 2022

Varuhinja je prejela 20 sporočil, v katerih so, predvsem gledalci, zapisali svoj pogled na predlog Programsko-poslovnega načrta (PPN) RTV Slovenija za leto 2022. Večina jih je nasprotovala spremembam v informativnem programu. V nadaljevanju je nekaj primerov odzivov:

»Sem proti krčenju informativnih vsebin na prvem sporedu in njihovo prestavljanje na slabše gledane termine na drugi spored TVS. Pričakujem še več (in ne krčenja) zunanjepolitičnih oddaj. Te naj bodo na prvem programu, v najbolj gledanih terminih. Slovenija je članica OZN, Sveta Evrope, EU in drugih mednarodnih organizacij, in tako soodgovorna za dogajanja na našem planetu. Soodgovorni smo vsi državljani in državljanke in ne le ministrstvo za zunanje zadeve ali vlada. Zato so nam zunanjepolitične vsebine, kar je Globus odlično predstavljal, zelo pomembne. Ostanajo naj tudi oddaje Politično s Tanjo Gobec, Studio City in TV dnevnik v sedanji dolžini, na prvem programu.« (L. K. S.)

»Izražam nestrinjanje s predstavljenimi programsko shemo. Kje je smisel v krajšanju Odmevov, ki so v sedanji obliki najbolj nagrajena informativna oddaja (Viktorji)? Tudi oddajo Politično redno spremljam in bom obžaloval, če je ne bo več. Tarča pa ima toliko referenc (npr. omembe na tviterju), da je sigurno dobro gledana.

Jaz bom zaradi predvidenih sprememb manj gledal TV Slovenija.

Mislím, da so predvidene spremembe slabo domišljene in politično motivirane!
Njihov namen je oslabiti RTVSLO!« (M. J.)

»Ob informacijah o krnitvi najboljših informativnih programov, ali premeščanje v druge, seveda manj gledljive termine, sem enostavno zgrožena. Enako ob ukinitvi nekaterih zelo aktualnih oddaj: Politično, Globus, Točka preloma, predstavitev Intervjuja, Zrcala tedna, Utripa in najbrž še česa.

Očitno je namera gledalcem odvzeti informacijo in tako poseči v našo pravico biti obveščen z vsemi aktualnimi dogodki, ki imajo seveda vpliv na našo odločitev, ko bomo končno dočakali volitve. Seveda je objektivna informacija in znanje moč, nevednega tepčka, pa je lažje voditi za nos...« (N. M.)

»Ko spremljam dogajanja na vaši RTV nisem prav nič navdušena nad novimi idejami vodstva. Žal mi je, da je nekaj 'informativnih' urednikov moralo na nastajajoče probleme opozoriti tako, da so podali ostavke, saj drugače verjetno njihovi glasovi ne bi bili slišani. In to je grozno.« (I. L.)

»Želim vas seznaniti, da se s spremembami informativnega programa ne strinjam. Prosim vas, da se po svojih močeh zavzamete, da se tako slabo pripravljeni in še slabše utemeljeni posegi ne uresničijo. Pričakoval bi, da se v volilnem letu mora informativni program ojačati, da bomo naročniki ustrezno informirani o ciljih, z katera se politični subjekti zavzemajo in ne obratno.« (J. D.)

»Zakaj se v Predlogu letnega načrta RTV Slovenija (PPN 2022) ukinjajo pomembne politične oddaje, kot je npr. Globus, Dnevnikov izbor, Politično s Tanjo Gobec, Točka preloma..., in spreminjajo oz. premeščajo druge oddaje na drugi ali tretji program???

Za kakšno uvajanje narodnozabavnih tem gre? Kdo takšne programe sploh gleda?

ZAKAJ SE NE POVIŠA RTV PRISPEVEK ZA VSAJ ZA 25% IN OMOGOČI NORMALNO POSLOVANJE RTV SLOVENIJA?« (M. S.)

Varuhinja je gledalcem odgovarjala po tem, ki je bil PPN na seji Programskega sveta RTV Slovenija 29. novembra sprejet z dodatnimi sklepi glede Informativnega programa TV Slovenija, ki napovedujejo možnost morebitnih nadaljnjih dogovorov in usklajevanj. Primer odgovora **varuhinje**:

»Na tej seji (29. 11., op. a.) sem želela v okviru razprave o PPN na kratko predstaviti tudi odzive, ki sem jih prejela na varuhov naslov, vendar žal nisem dobila besede.

Posebej poudarjam, da varuh nima nobenih pristojnosti glede PPN, kot angažiran posrednik med občinstvom, programskimi ustvarjalci, vodstvom in programskimi

svetniki pa se vsako leto vključim v razprave. Najprej že spomladi, ob nastajanju osnutka tega dokumenta, ko iz odzivov občinstva izluščim nekaj priporočil za snovalce PPN (gl. npr. priporočila za l. 2022: <https://www.rtv slo.si/varuh/mnenja-in-priporocila/deset-priporocil-varuhinje-za-let-2022/590863>), kasneje pa tudi v razpravah o osnutku in predlogu, pri čemer sodelujoče spomnim na dileme, pričakovanja ali upravičene skrbi občinstva. To seveda ne pomeni, da bi varuh govoril kot nasprotnik sprememb, saj so spremembe medijska stalnica; pomembno pa je vedno znova spomniti na vrednote javnega medija, kakor tudi na to, kakšne posledice imajo lahko pretirani, prenagljeni ali premalo pretehtani posegi v sheme in ponudbo. In kako pomembna je skrb, da v iskanju potencialnega novega občinstva ne bi izgubili tega, ki ga javni medij že ima.

Dodajam splošno pojasnilo, da PPN pripravi vodstvo RTV Slovenija, na podlagi dialoga s programskimi ustvarjalci, o njem pa odloča Programski svet, ki ga sestavlja 29 predstavnikov javnosti: <https://www.rtv slo.si/rtv/kdo-smo/nadzor-in-soupravljanje/programski-svet/sestava-ps/471843>. Tokrat se je prvič zgodilo, da je bil del PPN pripravljen brez soglasja programskih ustvarjalcev oz. le s soglasjem nekaj članov uredništva; od 143 članov kolektiva Informativnega programa TV Slovenija mu je nasprotovalo 134: <https://www.rtv slo.si/slovenija/kolektiv-informativnega-programa-tv-slovenija-to-je-nepremisljen-in-neusklajen-programski-nacrt/602553>.

Odgovore na nekatera javna vprašanja in očitke si lahko preberete na tej povezavi: <https://www.rtv slo.si/rtv/za-medije/sporocila-za-javnost>.

Letne načrte in poročila najdete na tej povezavi: <https://www.rtv slo.si/rtv/kdo-smo/zakoni-predpisi-in-dokumenti/letni-nacrti-in-porocila/471839>. PPN za leto 2022 še ni objavljen; običajno to storijo potem, ko Nadzorni svet potrdi pripadajoči finančni načrt.

Na vaše vprašanje glede višjega RTV-prispevka lahko podam le splošno pojasnilo, da o višini RTV-prispevka odloča vlada, kot ustanovitelj javnega medijskega servisa, in da se RTV-prispevek ni usklajeval že od l. 2011. Kot lahko preberete med informacijami o RTV-prispevku, lahko vlada višino tega prispevka spremeni za največ 10 odstotkov, če za to obstajajo utemeljeni ekonomski razlogi, vendar najkasneje do 1. septembra tekočega leta za naslednje leto (<https://www.rtv slo.si/rtv/rtv-prispevek/visina-rtv-prispevka/506324>).«

Med odzivi, nekatera je varuhinja prejela zgolj v vednost, so bila tudi sporočila različnih združenj in organizacij, nekaj jih je izreklo podporo novinarjem Informativnega programa, med drugim sodelavke in sodelavci ZRC SAZU, Društvo novinarjev Slovenije, kateder in centri, ki delujejo v okviru Oddelka za komunikologijo Fakultete za družbene vede in senat Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani.

Ukinitvi gospodarske oddaje Točka preloma je nasprotovala Skupnosti slovenskih naravnih zdravilišč, k ohranitvi oddaje so s skupno izjavo pozivali predstavniki Ekonomske fakultete in gospodarstva.

K ohranitvi oddaje Koda je pozivala Zveza potrošnikov.

Podporo programskim spremembam so izrekli društvo Davkoplačevalci se ne damo, društvo Slovenski Tigr 13 maj in civilna iniciativa DEM.

Kako se meri gledanost?

Gledalca **D. L.** in **V. S.** je v kontekstu razprav o novem Programsko-produkcijskem načrtu zanimalo, kako se ugotavljajo pričakovanja občinstva oz. kako se meri gledanost informativnih programov.

»Zanima me, kako merite gledanost informativnega programa ? Štejete tudi tiste, ki redno gledamo oddaje v časovnem zamiku ali preko spleta, redno vsak dan ! Neposredni ogled programa ni smislen, ker nas prevečkrat posiljujete s propagandnimi vložki, ki jih je gotovo blizu 30% programa. V saj zdi se tako. Sicer me pa grabi strah in jeza ob opazovanju razgradnje še poslednjih sledov normalnosti v naši državi in medijskem prostoru.« (**D. L.**)

»... napisano je, da se je vodstvo RTV odločilo za spremembe na vaši televiziji predvsem zato, ker želite prisluhniti željam uporabnikom. In da boste bolje razvijali javni servis. Zanima me, ali je bila narejena kakšna anketa med gledalci in poslušalci, ker o tem pa nisem nič prebrala.« (**V. S.**)

Pojasnilo glede merjenja gledanosti je pripravila **Barbara Zemljič**, vodja Programskega kontrolinga TV Slovenija. Dodala je tudi pojasnilo glede deleža oglasov v TV programih, ki jih je omenil gledalec.

»Pošiljam opis merjenja gledanosti in spodaj še podatke o deležu oglaševanja. Predstavljeni so podatki o oglaševalskih deležih, ki jih poročamo na letni ravni (izvajanje dejavnosti in uresničevanju programske zasnove) AKOSu. Naloga AKOSa je, med drugim, tudi nadzorovanje spoštovanja pravil o oglaševanju v radijskih in TV programih.

Merjenje gledanosti vseh vsebin na televizijskih ekranih za nas in za celoten slovenski trg opravlja podjetje AGB Nielsen. Ta s pomočjo telemetrije (elektronsko merjenje gledanosti) dnevno spremlja gledanost na panelnem vzorcu 450 gospodinjstvih (vzorec 1.300–1.450 posameznikov, starih nad 4 leta). Panel reprezentativno predstavlja strukturo slovenske populacije glede na najbolj pomembne demografske,

geografske in druge značilnosti populacije, prepoznane v bazični raziskavi. Rezultat merjenja je matrika podatkov, ki jih sestavljajo minutne gledanosti vseh programov po vseh merjenih skupinah. Merjene so torej vse vsebine na televizijskih ekranih, tudi v časovnem zamiku, v razvoju pa je tudi sistem merjenja, s pomočjo katerega bomo lahko spremljali gledanosti vsebin preko spletnih strani (tako preko računalnikov kot tudi tablic in telefonov). Več o posameznih korakih merjenja, definicijah lahko najdemo na njihovi spletni strani ([AGB Nielsen](#)).

Ocena gledalca o deležu oglaševalskih vsebin je res daleč od dejanskih vrednosti, saj RTV Slovenija pri oglaševanju omejuje [Zakon o avdiovizualnih medijskih storitvah](#). Deleži oglaševalskih vsebin v dnevnem oddajnem času so za leto 2020 naslednji: TV Slovenija 1 **6,0%**, TV Slovenija 2 **2,4%** in TV Slovenija 3 **0,0%**.«

Ukomov seznam

Varuhinja se je seznanila z dopisom Urada vlade za komuniciranje (Ukom), naslovljenim na generalnega direktorja RTV Slovenija, direktorja Radia Slovenija, v. d. direktorja TV Slovenija in Programski svet RTV Slovenija. Dopis, opremljen s tabelo izbranih radijskih in televizijskih prispevkov v mesecu oktobru ter Ukomovimi zabeleškami, je pozorno in z zanimanjem prebrala, tajništvo Programskega sveta – ki ji ga je posredovalo – pa prosila, da jo seznanijo z odgovori, morebitnimi analizami ali ugotovitvami, ki jih bodo pripravili naslovniki dopisa.

PRILOGE

Priloga 1: Poročanje o nemedicinskem sindromu

Pismo varuhinje pritožnikom po obravnavi odzivov na poročanje o t. i. skotopičnem sindromu v Odmevih, 5. 11. 2021

Spoštovani,

prejela sem vaše sporočilo glede prispevka o skotopičnem sindromu, objavljenem v Odmevih, 5. novembra. Zmotilo vas je, ker je novinarka Evgenija Carl kritično poročala o obstoju, ugotavljanju in lajšanju tega sindroma ter o delovanju podjetja Irlen klinika Slovenija - Inštitut za skotopični sindrom.

Zahvaljujem se, ker ste v odzivu na programsko vsebino opisali svojo osebno zgodbo. Kot varuhinja pravic gledalcev in poslušalcev ne razpravljam o osebnih izkušnjah ali osebnih izbirah, ne glede na to, na katero področje človekovega življenja se nanaša. To velja tudi za odnos posameznikov do uradne medicine, komplementarne ali alternativne medicine, zdravilstva in različnih pristopov za lajšanje bolezenskih in drugih težav. Lahko pa s kritičnimi očmi pogledam programsko vsebino, ki je predmet odziva občinstva, in presodim, **ali je bila ta vsebina pripravljena v skladu s programskimi standardi, poklicnimi merili in etičnimi načeli RTV Slovenija. Bistveno izhodišče vsakokratne presoje so fokus, kontekst in žanr novinarske obravnave.**

Povod za prispevek je bilo opozorilo Razširjenega strokovnega kolegija za oftalmologijo (RSKO) o širjenju medicinsko neutemeljene in neupravičene metode lajšanja učnih težav v šolski sferi. Omenjeni razširjeni kolegij je najvišji in avtonomni strokovni organ oftalmološke stroke pri nas; pri svojih odločitvah je zavezan dosežkom znanosti, strokovno preverjenim metodam in razvoju stroke, upošteva javni zdravstveni interes.

V obravnavanem prispevku je novinarka **v fokus postavila vprašanje**, o kakšnem pojavu govorimo, ko govorimo o skotopičnem sindromu, na čem sloni in od kod izvira metoda ugotavljanja, kakšne kompetence ima podjetje, ki s presojo glede bralnih in drugih težav ter ponujanjem pripomočkov posega tudi na področje zdravja otrok. **Širši kontekst** novinarske obravnave je bilo vprašanje o priznavanju te nemedicinske metode v javnem šolstvu. Na podlagi preverjenih podatkov je novinarka pripravila **analitično poročilo**, v katerem je osnovno informacijo o stališču stroke bistveno razširila, s podatki iz verodostojnih virov, z namenom, da bi si občinstvo o kompleksni in tudi kontroverzni tematiki samo ustvarilo mnenje.

Iz poročila smo izvedeli, kaj o sindromu pravi **medicinska stroka** (dr. Marko Hawlina, neurooftalmolog in predsednik RSKO ter dr. David Gosar, klinični psiholog za razvojno

nevrologijo), in kaj **podjetje, ki opravlja testiranje ter svetuje in ponuja pripomočke za lajšanje težave** (dr. Polona Kelava, pedagoginja, soustanoviteljica in direktorica Irlen klinike, Inštituta za skotopični sindrom).

Predstavnika medicinske stroke sta povedala, da oftalmologi, nevrologi, nevropsihologi in nevroznanstveniki tega sindroma ne priznavajo, da ta sindrom v mednarodni klasifikaciji bolezni ne obstaja, da postopki presoje bralnih in drugih težav ne slonijo na znanosti, da raziskave, na katere se sklicujejo zagovorniki nemedicinske metode, niso preverljive, ter da ni nobenih znanstvenih dokazov o delovanju pripomočkov (barvnih filtrov ali očal za odpravo učnih in drugih težav).

Predstavnica podjetja Irlen klinike je povedala, od kod izvira metoda, od koga se učijo, zakaj menijo, da je učinkovita in da ne gre za placebo učinek.

V prispevku so bila poleg medicinskih stališč in argumentov podjetja, ki presoja o sindromu, nanizana še **dodatna preverljiva dejstva**:

- da podjetje, ki se ukvarja s sindromom, ni bolnišnica, zdravstvena ali raziskovalna inštitucija, kot to sugerira njeno ime (Irlen klinika, Inštitut za skotopični sindrom)*,
- da je ustanova registrirana kot podjetje za podjetniške in poslovne storitve,
- da to podjetje nima dovoljenja za opravljanje zdravstvene dejavnosti, prav tako mu Ministrstvo za zdravje ni podelilo licence za zdravilca,
- da v tem podjetju niso zaposleni zdravniki,
- da se metoda, na katero se sklicuje podjetje, razširja prek mednarodnega omrežja podjetij, ki tudi nudijo rešitev, s prodajo pripomočkov, in imajo torej poslovni interes.

Novinarka je ravnala v skladu s poklicnimi načeli, v prvi vrsti z **načelom natančnosti**, ko je tematiko podrobno raziskala in dodatne podatke, uporabljene za predstavitev tematike, pred objavo preverila pri verodostojnih virih (Ministrstvo za zdravje, Združenje ravnatelj, baze podatkov).

Menim, da je bilo zadoščeno tudi **načelu verodostojnosti**, saj je poročilo gledalcem ponudilo dovolj različnih informacij o temi, da so si lahko oblikovali svoje stališče oz. svoj pogled na zadevo. O tematiki sta se lahko **v razumnem obsegu omogočila izrekli obe zainteresirani strani**, tako medicinska kot nemedicinska.

Težišče prispevka, ki se nanaša na zdravje, je bilo na stališču stroke, kar je tudi pravilno ravnanje, opredeljeno v Poklicnih merilih in načelih novinarske etike (npr. tč. 10. 2., Odnos do zdravja, alineja b.: »Pred objavo je treba vsa dejstva, ki vplivajo na zdravje ljudi, skrbno preveriti v posvetovanju z medicinsko stroko ...«) ter v varuhinjinih priporočilih za poročanje o javnem zdravju.

Bistveno pravilo je naslednje: **v javnem mediju je pri podajanju javnozdravstvenih vsebin treba slediti javnozdravstvenim smernicam v državi in argumentom zdravstvene stroke.** Posebej izpostavljam tudi pravilo, da pri zdravstvenih tematikah velja **prepoved lažnega uravnoteževanja**. To pomeni, da ni dovoljeno matematično izravnati strokovnih argumentov, ki slonijo na dejstvih in dognanjih, ter nasprotnih mnenj in stališč, ki slonijo na strokovno in znanstveno nedokazanih trditvah. Ni torej upravičeno pričakovati, da bi novinarski prispevek npr. v enakem obsegu predstavili medicinske ugotovitve in osebne izkušnje tistih, ki menijo, da jim je metoda pomagala. Vsekakor pa je treba poskrbeti, da so slišani tudi laični pogledi, če so družbeno relevantni, in da dvomi, prepričanja, strahovi, pobude, razmišljanja ... dobijo strokoven odgovor.

Ker govorimo o zdravju, je tembolj pomembno, da je medicinsko stališče nedvoumno. Na podlagi odzivov na programsko vsebino TV Slovenija, je predsednik RSKO, **dr. Hawlina, dodatno zapisal pojasnilo o medicinskem vidiku zadeve.** To pojasnilo kopiram spodaj.

Novinarka je v prispevku poleg izjav in podatkov nanizala tudi nekaj poklicnih sodb, mdr., da Irlen klinike delujejo kot piramidalna shema; da sta klinika in inštitut olepšano ime za podjetje; da so klinike zaprt krog s konfliktom interesov; da gre za »psevdoznanost«. Glede tega je treba poudariti, da nepristranskosti, ki je temeljna vrednota v programih RTV, ni mogoče enačiti s popolno nevtralnostjo novinarja. **Ta sme izreči poklicno sodbo ali logični sklep, ki temelji na relevantnih in jasno predstavljenih dejstvih.** Menim, da je novinarka upoštevala to merilo.

Naj strnem: **menim, da je javna televizija ravnala odgovorno, ko je tematiko, ki posega na področje javnega zdravja in posebej zdravja otrok, kritično raziskala.** Ker se tudi znanost razvija, znanstvena dognanja pa se lahko spreminjajo, nadgrajujejo, zavržejo itd., upravičeno pričakujemo, da bo javni medij enako odgovorno poročal tudi o morebitnih spremembah glede priznavanja, diagnosticiranja in zdravljenja pojava oz. sindroma.

V upanju, da sem odgovorila na vaše dileme, vas lepo pozdravljam.

Ilinka Todorovski

varuhinja pravic gledalcev in poslušalcev RTV Slovenija

16. november 2021

Pisno pojasnilo prof. dr. Marka Hawline, dr. med, oftalmologa na Očesni kliniki UKC Ljubljana, predavatelja na katedri za oftalmologijo Medicinske fakultete Univerze v Ljubljani ter predsednika Razširjenega strokovnega kolegija za oftalmologijo:

»Spoštovani,

hvala za odzive posameznikov, ki verjamejo v koristnost Irlen filtrov. Pri primerjavi odzivov po člankih v Delu in na spletni strani Irlen klinike gre za nekaj istih oseb. Nikakor ni naloga Odmevov, da se pogaja o pomenu različnih študij, ki po njihovem mnenju dokazujejo obstoj sindroma in učinkovitost metode.

Za RTV je dovolj dejstvo, da sindrom ni prepoznan v mednarodni klasifikaciji bolezni (MKB), ter, da gre torej za nedopustno poseganje v populacijo otrok, ki najprej potrebujejo kakovostno strokovno pomoč. Mnogo med temi je verjetno dislektikov ali imajo preobčutljivost na svetlobo (fotofobijo) zaradi različnih vzrokov, pri katerih imajo določeni filtri lahko ugoden učinek. Podobno je pri določenih oblikah barvne slepote, kjer barvni filtri lahko izboljšajo kontrast (kot je opisoval svojo izkušnjo v Delu specialni pedagog g. Juhant, ki je navedel, da ima blažjo obliko barvne slepote). Vsekakor pa je potrebno pred empiričnim predpisovanjem barvnih filtrov vsakega otroka predhodno korektno strokovno pregledati.

Naravnost neverjetna pa je navedba, da je Irlen metoda licenčno zaščitena in "ne rabi biti preverljiva". Če nič drugega, je to glavni razlog za to, da sindrom nikoli ne bo pripoznan v MKB klasifikaciji. Nesprejemljivo je namreč, da lahko obstoj ali neobstoj sindroma pri posamezniku določijo le od "Irlen klinike" licencirani presojevalci, ki pa so lahko tudi popolni laiki. Nedvomno je glede na širino vprašalnika, kandidat za to diagnozo vsak. Pri strogo monopolizirani verigi naročanja in izdelave teh pripomočkov gre namreč za klasičen konflikt interesov in široko korupcijsko tveganje, zato te metode nikakor ni dopustno nekritično širiti v šolah. Po oceni "Irlen klinike" naj bi namreč kar okrog 20% otrok potrebovalo barvna očala in kapice s ščitniki, pisne teste pa bi jim morali tiskati na raznobarvne papirje. Tako obsežen poseg v osnovnošolsko izobraževanje je v nasprotju stališči mednarodnih strokovnih združenj na področju pediatrije, oftalmologije, nevropsihologije in kognitivnih znanosti.

Vsekakor pa je potrebno otrokom z motnjami branja zagotoviti boljšo in hitro dostopnost do ustreznih strokovnjakov, predvsem s ciljem ugotavljanja disleksije in ostalih bolezni oz. odklonov od normale. Na tem področju so čakalne dobe nedopustno dolge, in tudi zato se razraščajo te "alternativne" metode, tokrat v okviru organizirane mednarodne mreže. Pri tem najbrž ni nepomembno, da so tudi presojevalci verjetno za svoje delo nagrajevani, kar je ob tem, da so mnogi zaposleni na šolah, tudi lahko sporno.

V medicini je postavljanje diagnoz eno najbolj resnih faz obravnave, ki mora biti preverljivo, saj iz tega izhajajo vse dobre in slabe posledice zdravljenja. To mora biti zato pod drobnogledom stroke.

Za ilustracijo pripenjam le en članek, kjer je bilo s strani kognitivnih nevropsihologov (in ne oftalmologov) ugotovljeno, da ob izločitvi subjektivnih dejavnikov, Irlen metoda ni bila učinkovita. Zelo pa je bila učinkovita pri tistih, kjer možnost subjektivnega vpliva ni bila izključena. Zadostuje, da preberete izvleček (povezava).

Lep pozdrav,

Marko Hawlina«

Op.:*

[klínika](#) -e ž (i)

bolnišnica za določeno medicinsko panogo, namenjena tudi znanstvenemu raziskovanju in pouku: zidajo novo kliniko / zaposlen je na kliniki / dermatološka, infekcijska, interna, očesna, otroška, stomatološka klinika; klinika za čeljustno kirurgijo / klinika za male živali za hišne ljubljence, zlasti pse, mačke in glodalce

Slovar slovenskega knjižnega jezika, druga, dopolnjena in deloma prenovljena izdaja, www.fran.si, dostop 15. 11. 2021.

[inštitút](#) tudi inštitút -a m (û) navadno s prilastkom

1. samostojen zavod ali oddelek na univerzi ali znanstveni ustanovi za znanstveno raziskovanje: inštitut je letos izdal več publikacij; akademijski, univerzitetni inštituti; vodja inštituta / geografski, narodopisni, nuklearni inštitut; inštitut za novejšo zgodovino / Inštitut za slovenski jezik ZRC SAZU

// *prostor ali stavba tega zavoda ali oddelka:* tudi vse popoldneve dela v inštitutu

2. zavod ali ustanova za proučevanje in delovanje na kakem področju: kozmetični inštitut; inštitut za zunanjo trgovino

// *zavod ali ustanova za proučevanje določenih bolezni in zdravljenje bolnikov:* onkološki inštitut; inštitut za pljučne bolezni

3. zastar. ustanova, ki omogoča bivanje in daje oskrbo; [dom](#): stanuje v inštitutu / gojenci industrijskega inštituta

Slovar slovenskega knjižnega jezika, druga, dopolnjena in deloma prenovljena izdaja, www.fran.si, dostop 15. 11. 2021.

Priloga 2: Pogovor/razkritje o zasebnosti

Poročilo varuhinje o obravnavni pritožb glede oddaje Z Mišo, 28. 11. 2021

Prejela sem skupaj 23 kritičnih odzivov na oddajo Z Mišo, ki je bila na sporedu 28. novembra 2021 na TV SLO1. Voditeljica Miša Molk se je v oddaji pogovarjala z dramsko igralko Mio Skrbinač, ki jo širša javnost pozna tudi po spomladanskem razkritju, da je bila kot študentka žrtev spolnega nadlegovanja.

Skupni imenovalec odzivov so naslednja vprašanja:

- ali je voditeljica z vprašanjem o gostjini spolni identiteti prestopila mejo dopustnega, ali ni šlo za poseg v nedotakljivo polje intimnega;
- ali bi bilo pravilneje, če bi ta del pogovora - zaradi posega v zasebnost - pred predvajanjem oddaje odstranili;
- ali je bila programska vsebina pripravljena v skladu s poklicnimi merili in etičnimi načeli javnega medija;
- ali bi se moral za tak potek oddaje kdo opravičiti: voditeljica, uredništvo ali vodstvo RTV Slovenija.

Z odzivi sem seznanila uredništvo Informativnega programa TV Slovenija, v okviru katerega nastaja oddaja Z Mišo. Prosila sem za uredniški odziv oz. več informacij o okoliščinah in ozadju (pred)priprave, snemanja in postprodukcije oddaje, saj brez poznavanja teh dejstev celovita presoja o programski vsebini ni mogoča.

Obširen odgovor je posredovala **Manica J. Ambrožič**, ki je bila v času načrtovanja, nastanka in predvajanja oddaje v. d. odgovornega urednika Informativnega programa. Odgovor v celoti kopiram spodaj. Menim da je urednica korektno pojasnila okoliščine in tudi ustrezno odgovorila na večino dilem občinstva. Na podlagi teh informacij ter po obravnavi programske vsebine z vidika programskih standardov, poklicnih meril in etičnih načel zapisujem mnenje o zadevi.

Menim, da sta se pri pripravi programske vsebine primerili dve napaki, in sicer:

- v fazi priprave oddaje, ko je čas, da se za vsebinsko tekoč, poznavalski, poglobljen in zanimiv pogovor natančno definira ločnico med osebnim in intimnim, ki je sogovornik v javnem nastopu na javnem mediju ni pripravljen prestopiti. Ta faza je tembolj pomembna v pripravi pogovornih oddaj, ki načenjajo vsebine osebne narave;
- v fazi postprodukcije, ko je čas, da se programski ustvarjalec o potencialno sporni vsebini, ki bi iz katerega koli razloga lahko imela velik odmev, in še zlasti, če bi lahko pomenila prestopanje etične meje, posvetuje z nadrejenim urednikom. Ta faza je tembolj pomembna, če gre za pogovorno vsebino, do katere imata voditelj pogovora in sogovornik čustven odnos in je kljub novinarjevi izkušeni potrebna presoja tretjega, s kritične distance nevpletenega in izkušenega urednika.

Poklicna merila in načela novinarske etike RTV Slovenija novinarjem na več mestih svetujejo, kako naj ločujejo med zasebnim (intimnim), osebnim in javnim življenjem posameznikov, o katerih javnosti sporočajo pomembne in zanimive informacije. V tem dokumentu mdr. v tč. 1. 8. **PRAVIČNOST** izrecno piše, da »morajo pri poročanju spoštovati osebno integriteto posameznikov in njihovo pravico do zasebnosti.« V tč. 5.2.1 **ZASEBNO IN JAVNO ŽIVLJENJE** pa piše tudi: »Spoštovanje zasebnosti posameznika v programih RTV Slovenija pomeni ločevanje osebnega in zasebnega življenja posameznika od njegovega javnega življenja.« Med poudarki je tudi: »Informacije, ki se predvajajo, morajo biti pomembne in resnične. Ni dovolj, da so zgolj zanimive. Bistveno je, da delujemo po načelih, ki zagotavljajo pravico do zasebnosti ljudi, da jih obravnavamo korektno, kar pa nam ne preprečuje raziskovanja in razkrivanja zadev, ki so predmet javnega zanimanja.«

Kot pri vsaki programski vsebin, je tudi v primeru te pogovorne oddaje bistveno pogledati fokus in kontekst obravnave oz. zasnovo in žanr oddaje.

Za oddajo Z Mišo lahko rečemo, da zanimivih posameznikov ne portretira le z vidika poklicnega opusa ali izstopajočega družbenega prispevka, ampak tudi na bolj osebni in izpovedni ravni, k čemer voditeljica svoje goste spodbuja z različnimi prijemi. Za to oddajo zato velja, da **stopanje v polje intimnega nikakor ni prepovedano, je tudi pričakovano in zaželeno, bistveno pa je, da je sporazumno.**

Iz poteka pogovora in pojasnila je razvidno, da je voditeljica na podlagi priprav in raziskav predvidevala, do kod seže sporazum in da je meja oz. ločnica med osebnim in intimnim jasna. Njeno vprašanje je izhajalo iz prepričanja, da je gostja spolno identiteto že javno razkrila in to na način, da je to razkritje lahko relevantna oz. sprejemljiva tema javnega pogovora. **Predvidevanje in prepričanje voditeljice pa nista bila tudi preverjena pri gostji, ločnica ni bila določena sporazumno.** Gostja je med pogovorom eksplicitno zanikala, da bi spolno identiteto javno razkrila (avtirala) na način, ki bi ga bilo mogoče razumeti kot samoumevno soglasje za javno razpravo o tem delu njene zasebnosti.

V tem delu pogovora je bilo očitno, da je gostja zaradi vprašanja v stiski, ta del pogovora je bil zanjo (in kasneje za gledalce) zaradi razgaljanja intimnosti očitno neprijeten in mučen. Zato se zastavi vprašanje, ali bi bilo pravilneje, da bi se snemanje prekinilo (kar je na snemanjih oz. oddajah, ki ne potekajo v živo, sprejemljiv potek) in nadaljevalo na drugačen način. Druga možnost bi bila, da bi naknadno, v t. i. postprodukciji ta del izrezali oz. umaknili. Tudi tak potek je lahko sprejemljiv, pri čemer pa mora biti izpolnjen naslednji pogoj: **o vsebinskem spreminjanju, predelavi ali krajšanju posnetega pogovora morata soglašati tako novinar kot sogovornik, s takšnim posegom mora biti seznanjen tudi nadrejeni urednik.**

Nadrejeni urednik pa je tudi tisti, ki mora biti o zapletih, spodrseljajih ali kakršni koli posebnosti vnaprej posnete oddaje obveščen. To je v Poklicnih merilih in načelih novinarske etike izrecno opredeljeno v tč. 17 **OBVEZNO POSVETOVANJE Z UREDNIKI.** Tak hierarhičen red

je nujen zlasti v primerih, ko bi lahko objava programske vsebine pomenila kršitev Poklicnih meril in načel novinarske etike, pa tudi v primerih, ko je zaradi okoliščin, v katerih je vsebina nastala, mogoče predvidevati, da se bo v javnosti ustvaril vtis o kršitvi ali nedovoljeni hoji po etičnem in poklicnem robu. Merilo za odločanje o tem je lahko tudi vprašanje glede prikazovanja osebne bolečine sodelujoče v oddaji; v Poklicnih merilih in načelih novinarske etike je **tč. 10.4 BOLEČINA IN TRPLJENJE** treba brati tudi kot opomnik, da takšni prizori ne smejo biti izrabljeni za pritegovanje pozornosti ali doseganje senzacionalističnih učinkov, saj je na prvem mestu treba zavarovati zasebnost posameznika. Izrecno omenjam tudi **tč. 12.3 ODNOS DO SPOLNIH MANJŠIN**, ki je – kljub temu, da je dokument star že 21 let in zato na številnih mestih anahron – dobro vodilo programskim ustvarjalcem RTV Slovenija, ko gre za vsebine o spolu, spolnih izbirah, usmerjenosti ali odnosih (»Istospolni odnosi so še vedno povezani z močnimi predsodki in so velikokrat predmet nepremišljenega in žaljivega poenostavljanja. Z napačnim pristopom lahko te predsodke še utrdimo, z ustreznim pristopom pa jih pomagamo spreminjati. Zato se je pri obravnavanju te problematike treba izogibati poenostavljanju, stereotipom in osebnim sodbam.«).

Obžalujem, ker navedena določila Poklicnih meril in načel novinarske etike niso bila v celoti spoštovana. Menim, da je opravičilo, ki ga je zapisala urednica, na mestu.

Obravnavani primer bom izkoristila kot **poziv vsem uredništvom RTV Slovenija**, da se vnovič seznanijo z omenjenimi točkami Poklicnih meril in načel novinarske etike, **uredništvu Informativnega programa TV Slovenija bom priporočila** poglobljeno strokovno razpravo o primeru, **vodstvu RTV Slovenija pa predlagala** pa, da bi v okviru vsebinskih izobraževanj pripravili tudi delavnice, ki bi programske ustvarjalce bolje poklicno in etično opremile za poročanje o pravicah in položaju istospolnih, kakor tudi drugih tematikah, ki terjajo veliko mero znanja in tenkočutnosti, denimo o spolnem nasilju.

Na koncu želim izraziti osuplost nad nizko ravni javne razprave o obravnavani programski vsebini. Izrekanje in zapisovanje žaljivk ter osebnih in poklicnih diskreditacij o programski ustvarjalki RTV Slovenija je povsem nezdrumljivo s kulturo dialoga. Takšen način javne razprave odločno obsojam. Vse sodelujoče v razpravi pozivam k strpni in spoštljivi izmenjavi kritičnih mnenj.

Ilinka Todorovski

Varuhinja pravic gledalcev in poslušalcev

Ljubljana, 6. december 2021

Pojasnilo v. d. odgovornega urednika Informativnega programa **Manice J. Ambrožič** glede oddaje Z Mišo, ki je bila na sporedu 28. 11. 2021:

»Oddaja Z Mišo je naša vrhunska pogovorna oddaja z dolgoletno in izkušeno voditeljico Mišo Molk, ki v studio vsak mesec vabi skrbno izbrane sogovornike z izjemnimi življenjskimi izkušnjami. In pogovori so vedno poglobljeni, odkriti in tudi provokativni. Zato so priprave na tako oddajo zelo temeljite in vključujejo povabljene sogovornike. In tudi v tem primeru je voditeljica z gostjo Mio Skrbinac pred oddajo razpravljala o profesionalnem delovanju gostje in tudi o njenih življenjskih dilemah.

Ob koncu snemanja sta se pogovarjali tudi o tem, da bi morda del oddaje, ki je nato tako močno odjeknil v javnosti, izrezali, a sta se nato strinjali, da oddaja izide takšna, kot je bila posneta. Tudi po prespani noči se je gostja Mia Skrbinac strinjala z objavo oddaje v celoti.

Oddaja je vzbudila številne negativne odzive, spoštovana sogovornica, ki je seveda suvereno sprejela povabilo v oddajo, je med snemanjem izrazila stisko, a kljub izjemno težkim in osebnim temam je pogovor nadaljevala in z voditeljico sta prišli do konca oddaje. Na našo dolgoletno sodelavko, eno izmed najbolj izkušenih in prepoznavnih televizijskih ustvarjalcev pri nas, pa se je po objavi oddaje usul plaz izjemno žaljivih in podcenjevalnih verbalnih in slikovnih napadov in žalitev, kar je nedopustno.

Kolegica Miša Molk je želela v oddaji osvetliti izjemno življenjsko in profesionalno pot slovenske igralkie Mie Skrbinac. Nikakor ni bil naš namen, da bi mladi igralki škodovali ali jo prizadeli, saj smo prav na naši televiziji z velikim občutkom odgovornosti prvi objavili tudi njeno pogumno izpoved glede spolnega nadlegovanja med študijem. Če je imela gospa Skrbinac občutek, da je bila med nastajanjem oddaje kakorkoli prizadeta, se ji opravičujemo.

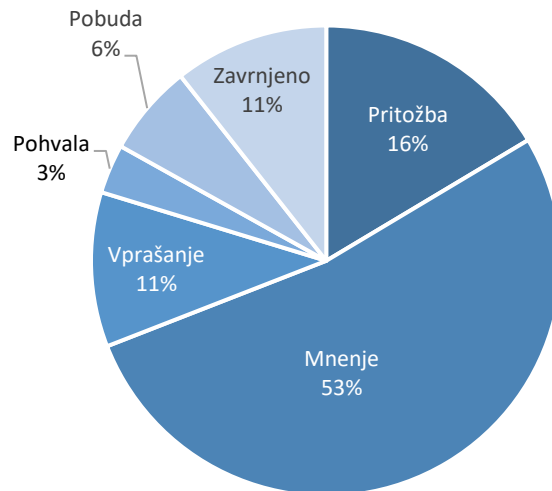
Kolegica Molk je pri svojem delu vselej izjemno profesionalna in korektna do sogovornikov, prav tako zelo dobro pozna televizijske žanre in kaj ti dopuščajo. Zato pozivamo vse kritike in komentatorje, da se vzdržijo podlih žalitev in omalovaževanja na račun dolgoletne spoštovane ustvarjalke TVSLO.«

STATISTIKA

	NOVEMBER 2021	OKTOBER 2021	NOVEMBER 2020
TELEVIZIJA SLOVENIJA			
SKUPAJ	108	58	158
Informativni program	81	42	109
Kulturno umetniški program	13	4	10
Razvedrilni program	1	1	5
Športni program	2	3	3
Program plus	5	1	6
Ostalo	6	7	25
RADIO SLOVENIJA			
SKUPAJ	5	10	11
Radio Prvi	5	3	7
Val 202	0	7	3
Ars	0	0	1
MMC			
SKUPAJ	15	17	17
Novinarske vsebine	4	10	8
Uporabniške vsebine	11	7	9
RTV SLOVENIJA			
SKUPAJ	79	51	93
Jezikovna kultura	7	5	8
Oglaševanje	2	3	6
Dostopnost in prilagojeni programi	1	1	4
RTV prispevek	2	2	2
Tehnične zadeve	6	0	8
RTV SLO - splošno	37	13	26
Varuhinja	2	0	0
Ostalo	0	0	8
Zavrnjena obravnava	22	27	31
VSI ODZIVI	207	136	279

Statistika po vrsti odziva

SKUPAJ	207
Pritožba	34
Mnenje	109
Vprašanje	22
Pohvala	7
Pobuda	13
Zavrjneno	22

SKUPAJ	207
Elektronska pošta	137
Spletni obrazec	33
Pismo	6
Telefon	31

